

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

62e Jaargang

no 7/8

31 augustus

1973

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap
in Limburg

MAASTRICHT, 31 augustus 1973

REDACTIE: R. Geurts; Dr. P. J. v. Nieuwenhoven;
Prof. Dr. J. K. A. van Boven.
Hoofdredactie: Mevr. Dr. W. Minis-van de Geyn,
Bondefanten 5, Maastricht (tel. 043-12556).

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan administratie Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Bogaardenstraat 43, Maastricht. Telefoon 043-15796.

Afzonderlijke nummers voor niet-leden f 2,— voor leden f 1,60; dubbelnummers f 3,50 en f 2,75.
Auteursrechten voorbehouden.

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP

Voorzitter: Dr. P. J. v. Nieuwenhoven,
Trianonstraat 13, Maastricht. Tel. 043 - 18897

Secretaris: J. A. M. Heerkens Thijssen.
St. Lambertuslaan 29, Maastricht. Tel. 043 - 16071.

Penningmeester: J. G. H. Schoenmaeckers, Johan Frisostraat 4,
Cadier en Keer. Giro 1036366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap, Maastricht.

Lidmaatschap: m.i.v. 1973: f 15,— per jaar (gezinscontributie f 17,50); Jeugd/studieleden f 7,50 per jaar. Het maandblad wordt aan alle leden gratis toegezonden.
Abonnementsprijs voor verenigingen en instellingen: f 25,— per jaar.

INHOUD:

Verslag jaarvergadering	81
Jubileumviering:	
Dr. P. J. van Nieuwenhoven	
Welkomstwoord	85
Gabriel Beckers	
Rector Jos Cremers	87
Natuurhistorisch Museum:	
Zeeschildpad aangeboden	94
Educatieve dienst	94
Dr. S. J. Dijkstra:	
Natuurlijke snoei bij bomen	95
A. W. P. Maassen:	
De vlinderfauna van het Meinweggebied	97

Foto op de omslag:

*Entree Natuurhistorisch Museum, Maastricht
Augustus 1973.*

foto: Jan van Eijk

NIEUWE VOORZITTER N.H.G.

foto: Jan van Eijk

In de 60-jarige historie van het Natuurhistorisch Genootschap zal – met uitzondering van Rector Cremers zelf – wel niemand gevonden worden die zich zó op alle fronten voor het genootschap heeft ingezet als de pas benoemde voorzitter, Dr. P. J. van Nieuwenhoven.

Tijdens zijn bijna 30-jarig lidmaatschap van het genootschap was hij een aantal jaren secretaris, later vice-voorzitter; ook voerde hij enige jaren de hoofdredactie van Maandblad en Publicaties; sindsdien is hij een toegewijd redactielid op wie veel ondankbaar werk neerkomt.

Niet alleen vervult Dr. van Nieuwenhoven deze officiële functies op uitstekende wijze, maar bovendien staat hij altijd klaar om excursies te leiden, voordrachten te houden, werkgroepen van de grond te helpen; moet er een artikel geschreven worden of een protestbrief worden opgesteld om een of andere zaak onder de aandacht te brengen, prompt komt alles klaar.

De nieuwe voorzitter verdient dan ook ons volle vertrouwen. We heten hem van harte welkom!

VERSLAG JAARVERGADERING VAN HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP

op zondag 17 juni 1973 te Schinveld

Daar de voorzitter, Prof. Dr. J. K. A. van Boven zich verlaat heeft, heet de vice-voorzitter Dr. P. J. van Nieuwenhoven de aanwezigen hartelijk welkom. Bericht van verhindering werd ontvangen van: Mevr. Dr. W. Minis-van de Geyn, Mevr. Dr. E. L. M. J. Wiertz-Hoessels, Mej. Jansen en van de heren Dr. S. J. Dijkstra en Dr. D. G. Montagne.

Vervolgens leest hij de jaarrede van de voorzitter voor, zoals deze staat afgedrukt in het jaarverslag dat ditmaal in meer uitgebreide vorm is uitgebracht en aan alle aanwezigen wordt uitgereikt.

Aan het slot van de rede wordt met nadruk vermeld, dat vele activiteiten en werkzaamheden, zoals o.m. onderzoekingen, leiding van excursies, publicaties, studies, bestuurlijk en redactioneel werk, pro deo worden verricht door een aantal wetenschappelijk gevormde en andere toegewijde leden van het Genootschap. Aan hen is hiervoor grote dank verschuldigd en een plicht moge het geacht worden dit werk ten nutte van de gehele gemeenschap te blijven voortzetten.

Prof. van Boven, inmiddels gearriveerd, geeft nog een terugblik op de herdenking van de 100ste geboortedag van Rector Cremers en het 60-jarig jubileum van het Natuurhistorisch Museum.

Als feestgeschenk biedt hij een collectie Microhymenoptera, – beschreven in de binnenkort te verschijnen publicatie Dessart – aan het museum aan.

Verslag Secretaris

Op 31 december 1972 was het bestuur als volgt samengesteld:

Prof. dr. J. K. A. van Boven, Leuven
Dr. P. J. van Nieuwenhoven, Maastricht
J. A. M. Heerkens Thijssen, Maastricht

voorzitter
vice-voorzitter
secretaris

P. J. Wassenberg, Maastricht	penningmeester
Mevr. dr. W. Minis-van de Geyn, Maastricht	lid
Mevr. dr. E.L.M.J. Wiertz-Hoessels, Maastricht	lid
W. F. Bult, Heerlen	lid
Dr. S. J. Dijkstra, Heerlen	lid
H. P. A. J. Gilissen, Ulestraten	lid
J. H. de Haan, Weert	lid
P. A. van der Horst, Venlo	lid
Drs. C. A. J. Thissen, Roermond	lid
Dr. F. M. H. Willemse, Eyselshoven	lid

In 1972 zijn aan het Genootschap door de dood ontvallen de volgende leden:

Jhr. W. C. van Heurn	Wilp
Mr. A. L. M. A. H. Hustinx	Roermond
Rector J. Teunissen	Best
Drs. J. W. Goessens	Amstenrade
Mevr. A. Brakman-van Strien	Elsloo
Dr. Ir. W. H. Diemont	Maastricht
W. Buck	Bleyerheide

Eind 1972 bestond het ledenbestand uit 908 personen.

De Jaarvergadering werd in 1972 gehouden op 18 juni in Haelen waarna een wandeling werd gemaakt in het Leudalgebied ter nadere orientatie van de landschappelijke betekenis van dit natuurgebied.

Te Maastricht werden 10 maandelijks vergaderingen gehouden welke in het algemeen goed bezocht werden.

Bijzondere dank is verschuldigd aan dr. P. J. van Nieuwenhoven, vice-voorzitter, op wie zo dikwijls op het allerlaatste moment een beroep moest worden gedaan, als de voorzitter plotseling niet aanwezig kon zijn.

Veel dank gaat ook uit naar het echtpaar Beaulen voor hun zeer gewaardeerde zorgen tijdens de vergaderpausen.

Te Heerlen werden 9 maandvergaderingen gehouden, die zoals gebruikelijk werden voorgezeten door dr. S. J. Dijkstra.

Ook hier een woord van dank aan de plaatselijke voorzitter en aan hen die door het houden van lezingen e.d. de bijeenkomsten extra boeiend maakten. De excursies die door het Genootschap georganiseerd werden mochten zich zonder uitzondering verheugen in een enorme belangstelling.

De administratie van het Genootschap, voorheen gevestigd in het gebouw van het Natuurhistorisch Museum werd m.i.v. 1 oktober verplaatst naar localliteiten in het pand Bogaardenstraat 43 Maastricht, hiermee o.m. tegemoet komend aan het nijpende ruimtegebrek, waarmee het Natuurhistorisch Museum reeds jaren lang heeft te kampen.

Zowel de directeur van het Natuurhistorisch Museum als ons bestuur betreuren deze verhuizing en hebben de verwachting uitgesproken, dat deze scheiding van tijdelijke aard zal behoeven te zijn. Museum en Genootschap hebben altijd tennauwste samengewerkt tot heil van beide instellingen, met behoud van ieders eigen identiteit.

Op deze plaats wil het bestuur haar welgemeende dank uitspreken aan de administrateur de heer Th. A. M. Maassen, die met nimmer aflatende ijver de zaken behartigt. Veel van de activiteiten van het Genootschap zijn mede dank zij zijn enthousiaste inzet ontplooid kunnen worden.

Verslag Penningmeester

Na opsomming van de zeer vele positieve resultaten volgt nu het minder aangename deel van het Jaarverslag. Er is hier niet veel méér over te zeggen dan dat de inkomsten en vooral de subsidie-verlening reeds verscheidene jaren geen gelijke tred hebben gehouden met de steeds toenemende kostenstijgingen, de oorzaken hiervan in het midden latend.

In tegenstelling tot wat vaak van andere tijdschriften vernomen wordt, heeft het Natuurhistorisch Genootschap een groot aanbod van copie, hoofdzakelijk betreffende wetenschappelijk onderzoek in de provincie Limburg. Helaas kan door de liquiditeitspositie niet altijd alles binnen redelijke tijd worden gepubliceerd.

Kort achter elkaar is men genoodzaakt geweest van de leden een contributie-verhoging te vragen, bovendien werd in twee achtereenvolgende jaren een verzoek tot hen gericht om nog iets extra's bij te dragen. Dat velen aan deze verzoeken gehoor hebben gegeven heeft ons oprecht verheugd.

Deze vrijwillige bijdragen werden gevraagd zonder enige motivering, waaruit de conclusie mag worden getrokken, dat het Genootschap deze leden zeer na aan het hart ligt. Helaas zijn hiermee de financiële moeilijkheden nog niet opgelost.

In het jaar 1971 is het mogen gelukken een aanzienlijke verhoging van het subsidie van de provincie te verkrijgen, waarvoor het Genootschap de provinciale overheid zeer erkentelijk is, hetgeen in dit verslag dan ook nogmaals tot uitdrukking wordt gebracht; tevens wordt de hoop uitgesproken op verdere hulp en steun om uit de financiële impasse te geraken. Immers deze verhoging was niet voldoende om weer een financieel gezonde basis te bereiken.

Ook op de Gemeente Maastricht werd een beroep gedaan om het gemeentelijk subsidie, alsmede haar bijdrage in het door het Genootschap gevoerde ruilverkeer, in een redelijke verhouding te brengen tot de financiële lasten, die door de genootschapsactiviteiten noodzakelijk moeten worden opgebracht. Immers de Gemeente Maastricht profiteert uiteindelijk het meest van de tegenprestatie dezer activiteiten door plaatsing van de vele jaarlijks binnenkomende ruilobjecten in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum.

Op dit ruim geargumenteerde verzoek – gedateerd 14 juni 1972 – is nog geen beslissing genomen.

Het moge eenieder duidelijk zijn, dat het de allereerste tijd is dat er een oplossing gevonden wordt om aan de hachelijke financiële positie van het Genootschap een einde te maken. De exploitatierekening geeft een tekort aan van f 18.416,17 hetgeen voor het grootste deel ontstaan is door de sterk gestegen drukkosten van het Natuurhistorisch Maandblad en van de Publicaties.

Tijdens de algemene ledenvergadering op 11 januari van dit jaar werd na uitgebracht advies van de kascommissie welke bestond uit de eerwaarde heren Br. Thomas More Poels en Br. Anselmus Janssen de jaarstukken goedgekeurd en décharge verleend aan de scheidende penningmeester de heer P. Wassenberg. Mej. Th. Blankevoort en de heer V. Sniekers ver-

klaren zich bereid zitting te nemen in de kascommissie voor 1973.

De heer Geurts stelt voor naast contributieverhoging een beroep op de leden om een vrijwillige schenking te doen.

De penningmeester zal zich hiertoe in een brief tot de leden richten waarbij het tekort duidelijk tot uitdrukking zal worden gebracht.

Mej. Blankevoort en de heer Gilissen zijn van mening dat door verhoogde activiteiten de leden meer moet worden geboden, o.m. door het aantal excursies op te voeren.

De voorzitter acht een vijftal goed voorbereide excursies, zoals het Genootschap die jaarlijks biedt, voldoende. Hij wijst hierbij op het wandelprogramma van het I.V.N. dat steeds in het maandblad is opgenomen. Ook onze leden kunnen hieraan deelnemen.

Verslag Redactie Natuurhistorisch Maandblad en Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap

Opvallend is in de laatste jaargangen het toenemend aanbod van artikelen over natuurbehoud en landschapsbescherming, geheel in het kader van de groeiende belangstelling voor een verantwoorde milieupbouw.

Bestuursverkiezing

- a. de periodiek aftredende bestuursleden: Dr. P. J. van Nieuwenhoven en H. P. A. J. Gilissen worden bij acclamatie herkozen.
- b. in de vacature, ontstaan door het overlijden van Dr. Ir. W. H. Diemont wordt de heer C. van Geel eveneens bij acclamatie gekozen.
- c. Prof. Dr. J. K. A. van Boven heeft wegens drukke werkzaamheden de wens te kennen gegeven af te treden als voorzitter en lid van het bestuur. Met algemene stemmen wordt Dr. P. J. van Nieuwenhoven als zijn opvolger benoemd.
- d. een voorstel van een tiental leden om Dr. D. G.

Montagne in het bestuur op te nemen vindt algemeen bijval. Een der aanwezigen brengt in het midden uit het verleden te weten dat de heer Montagne geen plaats in het genootschapsbestuur ambieert; hierop antwoordt de Voorzitter er vrijwel zeker van te zijn dat zulks thans op prijs gesteld wordt. Onder voorbehoud dat Dr. Montagne de benoeming aanvaardt, wordt ook hij bij acclamatie gekozen.

De scheidende voorzitter zegt, na vooreerst de herkozen en nieuw gekozen leden geluk gewent te hebben met hun herbenoeming resp. benoeming, het Genootschap in goede handen te weten van de heer van Nieuwenhoven. Vanzelfsprekend blijft hij lid en zal met grote belangstelling en sympathie de verichtingen van het Genootschap blijven volgen. Hij wenst de leden hierbij veel succes en dankt hen voor hun aandeel in de groei van het Genootschap en in het bijzonder de overige bestuursleden en de administrateur de heer Maassen.

De heer van Nieuwenhoven zich eerst richtend tot de scheidende voorzitter, dankt Prof. van Boven voor hetgeen hij in een reeks van jaren voor het Genootschap gedaan heeft, daarbij de wens uitsprekend hem nog vaak in ons midden te zien en te kunnen profiteren van zijn interessante mededelingen, vooral tijdens de entomologische excursies.

Dan dankt hij voor het in hem gestelde vertrouwen en brengt nogeens tot uitdrukking dat de basis van het Genootschap nog immer het dienen van de wetenschap is.

V o o r s t e l c o n t r i b u t i e v e r h o g i n g

De vergadering gaat unaniem accoord met het voorstel van het bestuur om de contributie met f 2,50 te verhogen, zodat deze voor 1974 zal luiden: f 17,50 per jaar. (Gezinscontributie f 20,—), jeugdstudieleden f 7,50. Abonnementen voor verenigingen en instellingen f 35,— per jaar. De heer van Helden maakt nog de opmerking dat hij de verhoging aan de lage kant vindt. Bij de meeste verenigingen ligt deze aanzienlijk hoger; bij het L.G.O.G. bij voorbeeld f 25,—.

C o n c e p t b e g r o t i n g 1974

De penningmeester geeft in het kort een toelichting hierop. De begroting, welke met een post toevallige baten sluitend is, laat geen speling toe voor extra uitgaven, zodat helaas de publicaties tot een minimum beperkt zullen moeten blijven.

R o n d v r a a g

De heer Geurts beschikt nog over een aantal brieven van rector Cremers over Genootschapsaangelegenheden, die hij graag aan het bestuur zou willen overhandigen. Onder applaus worden deze dankbaar aanvaard voor plaatsing in het archief.

Op een vraag van de heer van Nieuwenhoven of het Genootschap nog percelen in eigendom heeft, weet Prof. van Boven te vertellen, dat een speciale boom te Waterslei waar een zeldzame mierensoort (*Camponotus*) huist, eigendom van het Genootschap zou zijn.

De heer Geurts meent dat een terreintje tussen Weert en Nederweert in het bezit van het Genootschap is. De heer Sniekers zal naar de juistheid hiervan bij het kadaster laten informeren.

Na de lunchpauze wordt onder leiding van enige leden van de werkgroep tot Behoud van de Schinveldse bossen een excursie gemaakt naar dit prachtige gebied van natuurwetenschappelijke waarde. Voor het voorkomen van belangrijke min of meer zeldzame planten kan worden volstaan met te verwijzen naar het speciale nummer van het Maandblad aan deze bossen gewijd. (62ste jaargang nr 2/3, 28 februari 1973).

Opvallend was het in grote getale voorkomen van de rode bosmier; Prof. van Boven wees op de aanzienlijk grotere modernesten waar om heen de hierbij behorende kleine nesten gerangschikt zijn.

Alle excursiedeelnemers waren het er roerend over eens, dat dit complex bos en bosveld behouden dient te blijven. Het nageslacht zal ons er dankbaar voor zijn.

JUBILEUMVIERING

ter herdenking van de 100ste geboortedag van Rector Jos. Cremers
en het 60-jarig bestaan van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht

*Welkomstwoord door de vice-voorzitter van het
Natuurhistorisch Genootschap,
Dr. P. J. van Nieuwenhoven*

Namens de directeur van het Natuurhistorisch Museum en het bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap is het mij een grote eer, U allen welkom te mogen heten, daarbij nadrukkelijk excuserend de voorzitter van het genootschap Prof. Dr. van Boven, die als gedelegeerde van de Belgische regering in deze dagen aanwezig moet zijn op een entomologisch congres in Polen, van waaruit hij ons telegrafisch zijn wensen doet toekomen.

Wij zijn bijeen ter viering van de 100ste geboortedag van Jos. Cremers en het 60-jarig jubileum van het museum, door Cremers gesticht in 1913.

Ik heb mij ernstig afgevraagd of vooral die geboortedatum van 1873 wel voldoende reden is voor ons in 1973, om op zo'n plechtige wijze herdacht te worden: het genootschap is een typische provinciale instelling, al telt het ook wel leden buiten onze provincie en zelfs buiten de landsgrenzen. Wij kunnen ons afvragen of er in deze moderne tijd wel plaats is voor zo'n kleine regionale vereniging, terwijl er toch in het land een uiteraard veel grotere landelijke KNNV bestaat, met ongeveer dezelfde doelstellingen als ons genootschap. Politieke partijen gaan samen de verkiezingsstrijd in, gemeenten worden samengevoegd, wij leven hier in het land zonder grenzen!

Het genootschap werd in 1910 gesticht in een tijd dat Maastricht gelegen was in een zeer aparte uithoek van Nederland. Het was in die tijd bv. niet mogelijk, gewoon lid te worden van de Nederlandse Entomologische Vereniging, als je hier in het zuiden woonde: geografisch behoorde deze landstreek niet tot Nederland! Er groeien hier heel andere planten, er leeft hier een andere fauna. Is het handhaven van deze geïsoleerde positie in deze tijd nog verantwoord?

Het kleine genootschap kost aan de limburgse gemeenschap handen vol geld, en desondanks staan er rode cijfers op de begroting.

Uw aller komst naar deze wetenschappelijke zitting sterkt ons echter in de overtuiging, dat wij deze viering niet ten onrechte hebben georganiseerd, vooral omdat zij samenvalt met het 60-jarig jubileum van het museum van de gemeente Maastricht.

Cremers stichtte dit museum in 1913 als een provinciaal instituut. Ondanks een door de gemeente Maastricht ter beschikking gesteld, in die tijd leegstaand gebouw, beleefde het museum in den beginne moeilijke jaren, zoals in oude jaargangen van het Natuurhistorisch Maandblad te lezen staat. In 1917 kwam een kontrakt tot stand tussen het genootschap en de gemeente Maastricht, waarbij de door de genootschapsleden bijeengebrachte collecties plus de boekerij overgedragen werden aan de gemeente, en de laatste een conservator aanstelde, uiteindelijk in de persoon van Cremers. Het genootschap verplichtte zich met al zijn ter beschikking staande middelen mede te werken aan de uitbreiding van deze collecties en van de bibliotheek.

Sinds 1917 is het museum dan ook met tal van deels grote en internationaal bekende collecties verrijkt, voor een groot deel geschonken door leden van het Natuurhistorisch Genootschap, terwijl het genootschap zelf zijn wetenschappelijke jaarboeken en publicaties, alsook de jaargangen van het maandblad gebruikt als ruilmiddel voor het verkrijgen van tijdschriften en mededelingen van andere verenigingen en instituten in binnen- en buitenland, die alle geplaatst worden in de bibliotheek van het museum.

Zo liggen het Natuurhistorisch Maandblad en de Publicaties momenteel ter lezing op 246 leestafels tot in de verre uithoeken der aarde, terwijl de gemeente Maastricht door het genootschap jaarlijks verrijkt wordt met niet minder dan 400 deels zeer

wetenschappelijke tijdschriften, jaarboeken en wat dies meer zij!

Alleen al om deze reden bewijst het Natuurhistorisch Genootschap zijn bestaansrecht: bij opheffing van het genootschap zou dit gehele ruilverkeer komen te vervallen, en dat zou een niet te begroten financiële ramp betekenen voor de beoefening van de natuurwetenschappen binnen de gemeente Maastricht en in de wijde omtrek.

Ik mag hier niet verzwijgen dat het maandblad steeds aan ernstige kritiek van sommige leden heeft bloot gestaan: voor het eerst leest men deze bezwaren in 1914 en zij werden tot voor kort in bijna alle jaarvergaderingen herhaald: het maandblad bevat te moeilijke artikelen, die niet geschreven zijn voor gewone mensen met een gezonde belangstelling voor de hen omringende natuur, maar met het oog op de wetenschap. Aan dit wetenschappelijk cachet van het maandblad werd vooral onder leiding van P. Schmitz S.J. als hoofdredacteur doelbewust gewerkt, sinds de uitgave van de Jaarboeken in 1923 werd gestaakt. Vanaf 1948 is het streven van de redactie er op gericht geweest het maandblad voor eigen mensen meer leesbaar te maken door de meer wetenschappelijk gerichte en te lange artikelen uit te geven in de reeks Publicaties. In het museum is de synthese tussen wetenschap en educatie veel beter gelukt: onder Cremers lag de volle aandacht op het min of meer primitieve verzamelen. Zijn opvolgster, Mej. Dr. W. v. d. Geyn, de huidige mevrouw Minis, en ook haar opvolger, Dr. Kruytzer, waren er vooral op uit de verzameling van voorwerpen een wetenschappelijke basis te geven. De huidige directeur en zijn uitgebreide staf van medewerkers hebben zich tot op heden moeten beperken tot verbetering van de presentatie en de educatie, overigens zeer tot hun spijt.

De twee geesteskinderen van Rector Cremers, het genootschap en het museum vormden samen een soort Siamese tweeling: zij hadden ieder een eigen hoofd, resp. voorzitter en conservator, later directeur, maar werkten samen in één gebouw, op één adres. Zij hadden elk een begroting, maar bedienden zich, in-

dien nodig, van hetzelfde personeel. Zij voerden een afzonderlijke administratie, doch verzorgden gezamenlijk het ruilverkeer. Vooral onder Kruytzer, die evenals Cremers priester was van het bisdom Roermond en ambtenaar van de gemeente Maastricht, en later, na het aftreden van de onvergetelijke voorzitter dokter Willemse ook voorzitter van het genootschap, werden kerk en staat niet altijd scherp van elkaar gescheiden. Geen wonder dat zaken van het genootschap en van het museum nog al eens door elkaar gehaald werden: voor buitenstaanders was er eenvoudig geen verschil: genootschap en museum waren één!

Het was dan ook niet zo vreemd, dat toen Kruytzer een opvolger kreeg als directeur van het museum, maar niet als voorzitter, men het nodig vond de twee kinderen van elkaar te scheiden. Zij hebben nu niet alleen een eigen hoofd, maar zijn geheel zelfstandig geworden, met een eigen adres, een eigen telefoon, en een eigen administratief apparaat. Over de verzorging van het ruilverkeer bestaat onenigheid: bij iedere chirurgische ingreep maakt het mes uiteraard diepe wonden, die littekens achterlaten, in ons geval bij beide kinderen. De tijd heelt echter alle wonden, en littekenpijn duurt niet eeuwig; en tweelingkinderen trekken toch weer naar elkaar toe, zoals u allen vandaag hebt kunnen constateren. Mogen deze enkele woorden, gewijd aan deze lopende zaak, een geruststelling zijn voor diegenen onder u, die over een verkilling tussen het genootschap en het Museum hebben horen spreken, en zich daarover bezorgd hebben gemaakt.

De festiviteiten van vandaag en morgen zijn voorbereid door een commissie, waarin naast mevrouw Minis en Dr. Montagne ook nog zitting had de inmiddels overleden en diepbetreurde Dr. Ir. W. H. Diemont. Zijn plaats werd in de voorbereidingscommissie ingenomen door de secretaris, de heer Heerkens Thijssen.

Wij zijn alle sprekers bij voorbaat zeer dankbaar dat zij gehoor hebben willen geven aan de uitnodiging, hier voor ons een inleiding te houden en zo aan dit feest de nodige wetenschappelijke luister bij te zetten.

RECTOR JOS. CREMERS

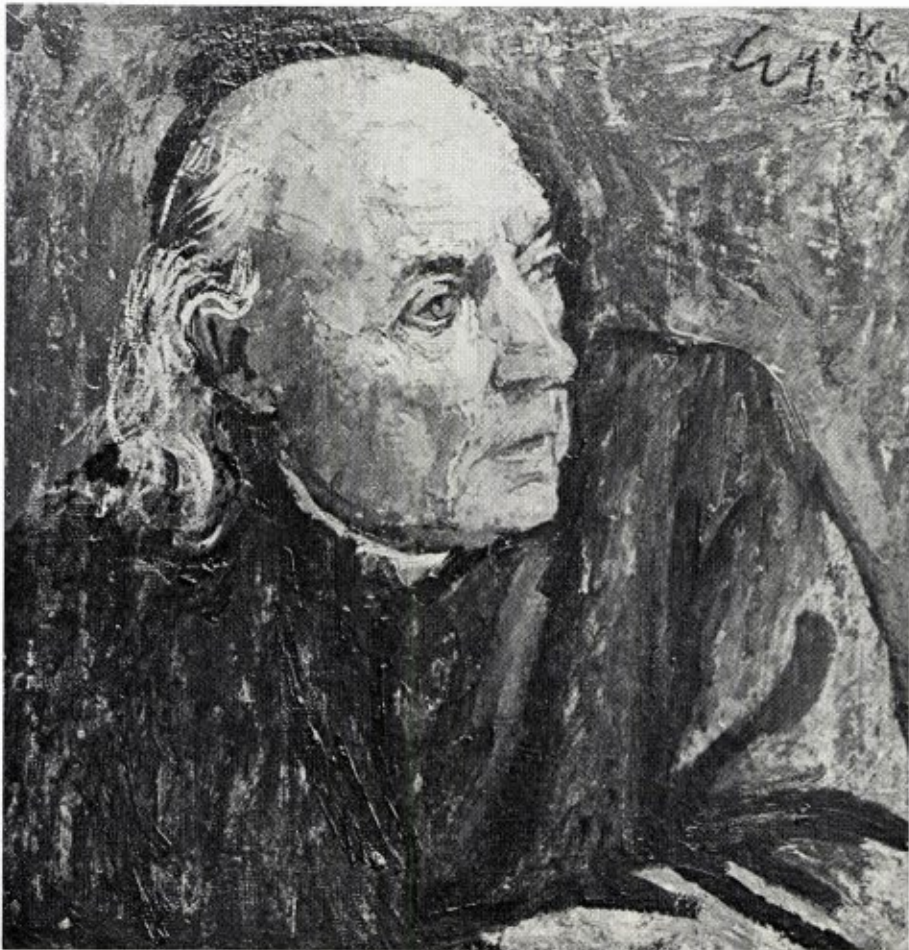
door GABRIEL BECKERS

De oprichter van het Natuurhistorisch Genootschap Pius Joseph Cremers, werd geboren 12 juni 1873. Hij was dus een tweeling en in de sterren stond geschreven: „Heeft meer dan één snaar op zijn viool. Het is een bewegelijk type met zwaaiende armen. Heeft een gebogen puntige neus en een doordringende blik. Is een uitstekend redenaar, met idealisme

en mensenliefde; en een man van wetenschap, met scherp intellect!“. Zo ver de sterren

Als kind woonde hij aanvankelijk in het toen nog onaanzienlijke Hoensbroek, maar zes jaar oud verhuisde hij met zijn ouders naar de hoeve Haagsittard, een alleenliggende boerderij 3 km buiten de Putpoort van het oude vestingstadje Sittard; de lagere school bezocht hij in Meerssen waar hij bij zijn heerom verbleef die daar kapelaan was; het gymnasium doorliep hij bij de Jezuïeten in Sittard.

Ik voel mij gedrongen mijn onmacht te belijden

*Rector Cremers
in 1948 door
Charles Eijk.*

foto:
Jan van Eijk.

een enigszins kloppende beschrijving te geven van een zo sprankelende geest.

Ik ben er zeker van dat ik dit eervolle verzoek dank aan het feit dat mijn vader vaak aan zijn zijde stond bij de soms wonderlijke avonturen die de rector beleefde . . . en misschien wel zocht.

Ze leerden elkaar kennen in Sittard – als kinderen. Ze waren verwant d.w.z. een achterneef van Cremers' grootvader was getrouwd met een dubbele nicht van mijn grootmoeder. Nou ja . . . maar als vreemdeling in zo'n grote stad . . . nietwaar!

Ik vertel dit om mij te verontschuldigen, dat ik de gegevens die het voorspel vormen van zijn latere image bijna uitsluitend put uit eigen familie-herinneringen.

Hij stamde dus van een boerenhoeve en bracht daarvan een zekere fierheid mee; vijanden zouden spreken van eigenzinnigheid . . . een zekere spontaniteit; volgens vijanden lichtgeraaktheid. In 1892 ging hij naar het internaat Rolduc als leerling van het filosoficum, m.a.w. hij had besloten priester te worden. In 1899 werd hij in Roermond gewijd, en kreeg meteen zijn aanstelling als leraar in Rolduc, aanvankelijk in de Nederlandse taal.

Ik herinner mij dat de rector later in de twintiger jaren met de kerstdagen regelmatig bij ons te gast was en zijn pastorale uiterlijk is in mijn fantasie dan ook vast verbonden met de romantiek der kribbe. Ik weet nog dat mijn moeder in de dagen der grote ontdekkingen vreselijk naar een stofzuiger verlangde. Zij durfde dat op de gewone dagen van het jaar niet goed ter sprake te brengen, omdat mijn vader een ingeboren afkeer had van nieuwigheden vooral als ze kostbaar waren. Mijn moeder wachtte dan ook met dit gesprek tot de heilige dagen waarop de rector in huis was in de hoop dat hij het gesprek dan een gunstige wending zou geven; en de rector sprak toen over 'n – let op de vertaling – „Sjtöbzóeker” (cf. „bloodzóeker”). Voelt U de ironie van de oerlimburger aan het adres van de nederlands-sprekende society . . .

Na korte tijd werd de leeropdracht Nederlands veranderd in biologie; zijn schoolnaam „de kreeft” had

hij wellicht aan zijn schrijdende gang te danken. Zulke benoemingen waren vaak niet gebaseerd op diploma's met bevoegdheden maar soms alleen op ambities en soms ook dat nog niet. Zelfstudie moest de bekwaamheid opleveren en dit vak kwam bij hem góéd aan. Naar mededelingen van leerlingen was hij als leraar zeer geliefd, niet alleen omdat zijn manier van lesgeven erg afweek van het gewone patroon maar ook omdat de lessen vaak opgeluisterd werden door levend materiaal zoals kikkers en vleermuizen, bij voorkeur families die gezelschappelijk niet zo erg gezocht zijn. Hij sprak gemakkelijk en boeiend en werd vaak gevraagd voor feestpreken e.d. en dat verwondert ons die hem later gekend hebben in het geheel niet. En op dit gebied is dus niet de reden te zoeken van zijn benoeming tot kapelaan in Breust-Eijsden in 1909.

De ondervraagde leerlingen wijzen op het feit dat hij niet zo bijzonder paste in de ordelijke regelmaat van een internaat, en ook dat verwondert ons niet zo erg, maar hij zegt zélf zijn overplaatsing gevraagd te hebben, misschien wel in verband met zijn gezondheidstoestand.

Hij was nu kapelaan in de geboorteplaats van Eugène Dubois, die 10 jaar daarvoor op Java de aapmens ontdekt had. Ik weet niet of zij hier reeds persoonlijk met elkaar kennismaakten, wél kwam de rector bij de familie Dubois thuis.

Wij kunnen ons voorstellen dat Cremers, als dat tenminste mogelijk geweest zou zijn, in dit zinkwitmilieu nog meer dan vroeger verlangde naar de onbezoedelde natuur. Hij was nog niet ingeclaimd in het gewone parochiewerk en had er misschien ook geen aanleg of ambitie voor.

En zo kwam hij als gast wel eens op Caberg. Op bereikbare afstand woonde daar zijn Rolducse studievriend Pierre Paulussen; hij leerde daar ook diens broer Henri kennen, de rechtsgeleerde, die een belangrijke rol in zijn leven zou gaan spelen.

In Breust zelf ontmoette hij rector Mulleners van het Ursulienenklooster, die op historisch gebied zijn sporen verdiend had. Hij heeft de rector vermoedelijk op het idee gebracht voorbereidingen te treffen

voor de oprichting van een genootschap voor natuurvrienden.

Ook had hij contact met dokter de Wever uit Nuth die bezig was met het aanleggen van zijn later vermaard geworden herbarium; deze amateur-botanicus toonde grote belangstelling voor het plan en zegde alle hulp toe.

De rector zelf had zijn activiteiten intussen ook uitgebreid tot de paleontologie waartoe het krijt in de omgeving alle aanleiding gaf; hij schreef regelmatig in de Limburger Koerier over de kennis der natuur.

Zo werd hij bevriend met Jac. van Term, de hoofdredacteur van deze krant, en hij was het die de rector administratief alle hulp verleende bij de voorbereidingen van zijn levenswerk; 27 nov. 1910 had te Sittard de oprichtingsvergadering plaats van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. En reeds in 1912 kreeg het Genootschap van de stad Maastricht het voormalige klooster der Grauwe Zusters aan de Heksenhoek ter beschikking en Cremers kon er zijn vlinders en wantsen, zijn kikkers en reptielen, zijn vleermuizen en fossielen opbergen; hij kreeg een gedeelte van de vogelcollectie van zijn Rolducse vriend Nillissen en een fossielencollectie van Schols. Nog in 1913 werd dit alles uitgebreid met de befaamde zeeschildpad van Hoffman uit het late krijt van Maastricht.

En zo werd dus de grondslag gelegd voor de instelling die er op gericht was populaire belangstelling te kweken voor de natuur of zoals de statuten zeggen: „de beoefening der natuurlijke historie te bevorderen”.

Maar in datzelfde jaar 1913 werd hij benoemd tot rector in het Raath, verweg van zijn werk dat juist wortel ging schieten; een museumcommissie moest benoemd worden voor beheer en onderhoud.

Waarom moest Cremers weg?

Raath is een geïsoleerd gehucht op een hoogte naast een landweg die van Bingelrade voert naar Merkelbeek. Rond een open weiland stonden enkele kapitale boerderijen sinds eeuwen bewoond door een paar families, waaronder Cremers en Beckers, die door

talloze huwelijken tot een soort „wondernet” verweven waren.

Er stond een kapel, ze was nog in gebruik geweest door de vroegere rector Cremers, een broer van zijn bet-overgrootvader. Maar de rectoraatswoning moest nog gebouwd worden; en men kan zich nauwelijks voorstellen dat de zielenood van het Raath zo ten hemel riep dat Cremers dáárvoor zo inderhaast zijn werk moest verlaten. Maar hij vertelde wel eens over conflicten met zijn chef, de pastoor in Breust.

Cremers had hem wel eens onvriendelijke dingen toegewent. De rector is daarover zelfs op het bisdom geroepen! Hij moest zijn excuses aanbieden en zei toen tegen de pastoor: „Ze hōbbe in Remunj gezag, tot Geer neet hoof te sjikke!”

Maar ik hoorde ook van spanningen in de dorpspolitiek, die zodanig waren dat de oud-burgemeester wel eens een steentje bijgedragen zou kunnen hebben tot zijn overplaatsing. Misschien was ook de overplaatsing bedoeld als retraite ter voorbereiding op zijn toekomstig werk... maar dat pakte dan toch wel heel anders uit.

De dichtstbijzijnde buurtschap was Jabeek; daar woonde sinds 1888 Jean Beckers, de oudste broer van mijn vader en vanuit Sittard jeugdvriend van de rector. Welnu deze Jean Beckers was lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal. In datzelfde jaar 1913 werd nu in het district Sittard voor de nieuwe verkiezingen een „Katholieke Kiesvereniging” opgericht; „tegenwoordig moet alles katholiek zijn, dat is mode” schimpte de rector. Burgemeester Gijzels van Sittard werd lijsttrekker der KK en Beckers stelde zich op als dissident en werd dus concurrent van de KK.

Dat betekende dat er in de nu volgende strijd bijeenkomsten in herbergen werden georganiseerd waar gesproken en gedronken werd om sympathie voor Beckers te werven en daar was Cremers eerst recht in zijn element. De lijsttrekker der KK noemde hij een obscuur personage! Dat klinkt al helemaal echt. „Niet dat Jean Beckers zo'n voorbeeldig kamerlid was, o neen!” schrijft hij in het dagboek dat hij ons naliet, maar de sfeer van zulk een opwindende strijd

paste hem en zeker tussen de eentonige eenzaamheid van het Raath.

En hij kreeg in deze strijd een faam. Van nature had de rector een zekere verlegenheid, hij had moeite een barrière te doorbreken. Maar als dat dan eenmaal gebeurd was kwam er een vaak overgecompenseerde reactie zoals men dat tegenwoordig uitdrukt. Hij was dan vaak zeer geestig en ad rem en zijn relativerende humor verzachtte vaak de scherpe kanten van zijn explosie.

Zo vertelde men mij over een verkiezingsvergadering in Sittard, waar de heer van Groenendaal sprak voor Beckers. Na afloop vroeg iemand van de tegenpartij met veel venijn: „Mijnheer de voorzitter, wie is hier nu eigenlijk de candidaat? Is dat mijnheer van Groenendaal of de heer Beckers?”

En de rector interrumpeerde: „De vlegel blaast zich op en weet niet eens wie de candidaat is!”

Ik kreeg een brief ter inzage van de rector aan een van zijn broers, die lid was van de KK. Zelden zag ik zulk een lijst met psychiatrische diagnoses, die geen twijfel lieten bestaan over zijn gevoelens.

Maar bij het dankwoord voor zijn herdenking in 1951 zei diezelfde broer, dat hij de hoop koesterde dat het genootschap steeds het voorbeeld van de rector zou volgen.

In die brief schreef de rector ook iets over zich zelf: „een middenweg houd ik er niet op na en langs een middenweg laat ik niemand toe tot mij te komen”. Dat betekende in de praktijk dat straks velen voor de keuze zouden komen te staan tussen de katholieke kiesvereniging of het natuurhistorisch genootschap. En hij was niet de enige die geen middenweg kende. Als antagonist in deze strijd kreeg hij een ander gerenommeerd priester uit de streek; Lucas Röselaers, pastoor te Hoensbroek, 1911-1939. Hij was geboren in Brunssum en in 1884 priester gewijd. In 1904 was hij door Mgr. Drehmans uitgezonden naar Baexem om daar een situatie te regelen die het bisdom een doorn in het oog was, het had iets met „de goede zeden” te maken.

Toen Röselaers dit op niet mis te verstane wijze geregeld had werd hij naar Hoensbroek gezonden; ook

daar was een huis dat het bisdom zorgen baarde, „het huis op de trappen” . . . „het notarishuis”. Daar resideerde rond de eeuwwisseling Notaris Cremers, een vrijgezel. Hij was een neef van rectors vader, had een oom van de rector als klerk en een broer van de rector was nagenoeg zijn buur. En zijn candidaat was een broer van Jean en Jos Beckers.

De notaris was ongehuwd en de beide gestrenge maar ongehuwde heren maakten nog al eens uitstapjes naar Brussel; enigszins uit de buurt, voor die tijd. De vroegere uitstapjes van de notaris in Hoensbroek zelf waren niet zonder gevolgen gebleven, tenminste hij alimenteerde. Het betrof een meisje dat inmiddels de 1000 weken had gehaald en haar charmes waren niet verborgen gebleven voor de candidaat.

Intussen waren de financiële zorgen voor de notaris zeer groot geworden . . . en in 1904 pleegde hij zelfmoord. Hij testamenteerde op zijn candidaat aan wie hij daarbij de zorgen toevertrouwde voor het bewuste meisje. Weliswaar was de erfenis negatief, maar de candidaat leende geld bij zijn broer Jean, aanvaardde de boedel en het meisje en werd opvolger in het notariaat en in het celibaat. De hieruit voortvloeiende situatie was in de ogen van de Hoensbroekse clergé een scandalum.

Toen kwam Röselaers: als steunpilaar der candidatuur Gijzels in Cremers dagboek „Schobbejak” genoemd. Een van de eerste barricades die hij opriep tegen de notaris en zijn familie was een Hoensbroekse afdeling van de KK. Maar de notaris bezocht de oprichtingsvergadering en werd tot voorzitter gekozen. Een van de broers van de rector was actief betrokken bij de plaatselijke politiek die daaruit voortkwam. En de rector uit het Raath zorgde dat de strijd ook een clericaal accent kreeg.

De Limburgse pers werd natuurlijk in de strijd betrokken; en de „Limburger Koerier” met van Term aan het hoofd koos officieel bisschoppelijk, d.w.z. vóór Röselaers; de partij Beckers zocht dus een eigen courant als tegenwicht.

Het was vooral de rector die met zijn vroegere journalistieke ervaring erop aandrong; „ik moet een krant hebben” schreef hij in zijn dagboek. De nieuwe

Sittardse Courant werd opgekocht en omgedoopt tot „Het Zuiden”. Hoofdredacteur werd de heer America, een uitgetreden Jezuïet die te Sittard in het huwelijk getreden was. Cremers werd redacteur samen met de heer Bemelmans, leider van de vereniging „voor Eer en Deugd”.

Als tegenzet richtte Dr. Verhagen, leider van de drankbestrijdingsclub „De blauwe Knoop”, in Kerkrade weer een krant op die Röselaers steunde.

Het bisdom beleefde moeilijke dagen, maar Cremers' wens was vervuld. Hij was journalist, zij het slecht bezoldigd.

En Jean Beckers kwam in de Kamer . . .

En de pastoor werd vriend met de notaris . . . vanwege de restauratie van het kasteel Hoensbroek; de combinatie heette: „Ave Rex Christus”; boze tongen spraken van de averechtsche Christus . . . en nog bozere tongen fluisterden dat de pastoor nu zelfs de notariële romance clericaal begeleidde. Misschien moesten de rector en mijn vader Röselaers wel dankbaar zijn voor deze verlevendiging van hun familiebanden. Maar dat is toch niet helemaal uit de verf gekomen.

Toen daarna de ex-Jezuïet ook nog zijn vrouw verliet moest men „het Zuiden” wel opheffen. De rector stond op straat, samen met de directeur van de vereniging „voor Eer en Deugd”; maar de rector werd het kind van de rekening. Zijn financiële positie was de laatste jaren minder goed geworden, niet alleen hinderde hem dat emotioneel maar hij was daardoor ook voor zijn levensonderhoud uitsluitend aangewezen op de beloning voor ambtsvervulling, en in het Raath zat niet veel perspectief. Daarbij kwam dat het bisdom allerm minst tevreden was over zijn openbare optreden. Er kwamen vele klachten binnen van mensen die zich gekrenkt voelden. Hij werd door het bisdom vaker berispt o.a. toen hij door zijn vroegere vriend van Term gedagvaard werd wegens openbare belediging. Het liep met een politie-verhoor af, maar hij kreeg bevel zijn publicaties te staken; „gemuilkorfd” noemde hij dat.

De zorg voor het museum was nog altijd toevertrouwd aan een commissie, en zijn trouwe vrienden

drongen nu aan op een benoeming als gesalarieerd conservator van het museum dat hij had gesticht. Dat was de enig mogelijke oplossing voor alle moeilijkheden. Mr. Henri Paulissen was intussen wethouder van Maastricht en hij beijverde zich daarvoor; maar hij vond de Maastrichtse pers met van Term aan het hoofd als tegenstander.

En dat was niet de enige vijand. Ook de geestelijkheid der stad werkte hem tegen en 8 januari 1917 werd de historicus Goossens – ook een priester uit Rolduc – benoemd tot Stadsarchivaris, maar tevens als conservator voor het Natuurhistorisch Museum. Deze ontuchtering is zeer hard aangekomen.

Het zat de rector zo hoog dat hij een dagboek schreef: „met inkt, met bloed en met gal; en ook met tranen!” na dit churchilliaans motto begint hij: „Hoe of ik er toe kom een dagboek aan te leggen. Wel, omdat de wereld me meer en meer een groot gekkenhuis lijkt; en ik 't wel aardig vind de streken welke in dat krankzinnigengesticht werden uitgehaald voor het nageslacht te bewaren. Als dat nageslacht dan later in zijn tijd rondom zich rare dingen ziet gebeuren, kan 't zich troosten met de gedachte dat ook de voorzaten niet zelden met dwaasheden te kampen hadden” . . .

Maar soms was er geen spot meer in zijn zelfbeklag, dan was er de stem van de acteur in het lege theater, rechtstreeks gericht op het nageslacht. Dan zwierven er spoken rond de pastorie . . . schimmen van thuis wierpen sombere schaduwen op zijn leven.

In 1898 was zijn moeder op Haagsittard gestorven, het jaar voor hij priester werd. Een van zijn zusters trad in bij de Carmelitessen; „de heilige gek” noemde hij haar. Zijn vader nam een tante in huis om het grote gezin met 9 kinderen te besturen maar haar geloofsijver en rechtzinnigheid deed de jonge priester het ouderlijk huis ontwijken.

Een oud joods gezegde leert dat elke zaak drie kanten heeft: de mijne, de jouwe en de waarheid; en boze tongen zeiden dat hij het ouderlijk huis verreed vanwege moeilijkheden met de wijnrekeningen. Vroeger had hij de gewoonte die zonder meer naar huis te laten sturen, maar sinds de verslechtering der

financiële omstandigheden zorgde de tante voor correctie van de adressering; en dat heeft zeer zeker moeilijkheden veroorzaakt.

Maar er waren erger dingen!

Een jongere zuster, die nog thuis was, stierf in 1916 een zeer tragische dood en de rector weet dit aan conflictsituaties tussen het huwbare meisje en de preutsheid der tante. In ieder geval sneed de schok van deze gebeurtenis de eerste groeven in het ronde en blozende gelaat van de overmoedige rector.

In het zelfde jaar was er feest op het Raath; de rector zegende het huwelijk in van zijn broer met een meisje Cremers uit zijn parochie. Voor genealogische fijnproevers tussen haakjes: het was de kleindochter van die dubbele nicht van mijn grootmoeder, die getrouwd was met de achterneef van Cremers grootvader, „een nieuwe lus in 't wondernet” . . .

Het jonge stel trok in op Haagsittard; daar waren toen alleen nog de vader van 73 jaar, de pleegtante en een zuster van 40 jaar. Maar al snel rezen er weer moeilijkheden en de vader vertrok met zijn dochter naar een zoon in Hoensbroek en de tante bleef bij het getrouwde stel in Sittard. Kort daarna moest de dochter verpleegd worden en ze stierf enkele jaren later.

Ik meende deze dingen niet te mogen verzwijgen om te voorkomen dat de overgeleverde anekdotes een verkeerd beeld van de rector op zouden roepen. Zijn grappen kwamen niet voort uit vrolijkheid; neen, het was de humor die de werkelijkheid ontvlucht. Het depressieve zelfbeklag en de explosieve verwijten aan anderen zouden wellicht ook de nagedachtenis van die anderen vertekenen.

In werkelijkheid maakte zijn geest die zich veelal bewoog door de grensgebieden van het gewone hem vaak sympathiek juist bij degenen die hij ogenschijnlijk het ergst beledigde. En daarin zat iets bijzonders . . . iets dat fascineerde.

„Lieve lezer, Cremers was van nature een zeer tevreden mens. Toen hij in 1899 zijn bisschop op diens vraag: „Promittis mihi obedientiam”, uit heel zijn hart zwoer: „Promitto”, kon Cremers niet denken dat er in Gods kerk toestanden mogelijk waren zoals

hij die in de loop der jaren heeft moeten constateren.” En elders in zijn dagboek: „De heer Goossens ont- nam de vruchten aan mij, die den boom geplant heeft. Hij kleeedde zich met het kleeed dat mij moest dekken. Hij voedde zich met het voedsel dat mij behoorde.”

Hij was ervan overtuigd dat ook het bisdom zelf had tegengewerkt en zegt: „onze tegenwoordige bis- schop zit me een beetje scheef”, of erger nog: „welke demonische haat mag m'n bisschop ten opzichte van mij bezielen”. En misschien met enige overdrijving voor die dagen: „de bende geestelijke schavuiten die Zuid-Limburg onveilig maakt is rusteloos doende tegen me te ageren; en 't verwondert me niets dat Limburg zich meer en meer van de kerk afkeert; ik ben de wanhoop nabij; alle lust in serieuze studie is mij ontnomen”.

De rector dreigde met aftreden als voorzitter van het Genootschap. Door zijn vrienden werd er ge- dreigd de collecties van Maastricht naar Valkenburg over te brengen. Allerwegen is er reactie ontstaan, niet het minst bij de protestantse vertegenwoordigers der wetenschap in Maastricht, waarvan er ver- schillende in het genootschapsbestuur zitting hadden. Eindelijk in mei 1917 kreeg de rector het verzoek van Burgemeester van Oppen om met B en W van Maastricht te komen praten; en nog in hetzelfde jaar op 11 juni kreeg hij zijn aanstelling en werden de collecties aan de zorgen van de stad toever- trouwd.

Er waren weer vlinders en kikkers, er bloeide weer kruid op de akkers, er waren weer keien en zijn wereld was weer opengegaan.

Onmiddellijk daarna liet het bisdom in de persoon van Mgr. Schrijnen rector Cremers geheel los uit het pastoraat!

De lange weg naar de hoofdstad, soms langs afgron- den, soms door eenzaamheid, is een atelier geworden voor de vormende natuur. Zijn ronde en enigszins bravoureuze gezicht uit het Rolduc van 1900 is ge- worden tot een scherpgetekend artiestenprofiel met trefzekere maar speelse blik. Wij zijn hem gevolgd op die weg om degenen die zich later wel eens over

hem verbaasden te laten zien hoe het allemaal groeide – uit de horoscoop. Hij at en dronk graag lekker en was dus meestal, ondanks zijn stadssalaris, kort bij kas, maar hoewel hij zijn horoscoop niet kende nam hij uit idealisme en mensenliefde na de oorlog van 1914-1918 een Oostenrijks meisje en nog een oomzegger jarenlang in huis; het is aan hem dat ik veel van deze gegevens dank.

Gelukkig had de rector een wonderdoenster als huishoudster, die hem met culinaire deskundigheid, maar ook met moederlijke zorg omringde, hoewel dit laatste hem vaak tot verzet dreef . . . op de dagen dat hij zich volwassen voelde.

Zo is hij geworden als wij hem kenden. Met zijn wapperende haardos, zijn joviale glimlach en zijn hartstocht voor Genootschap en Museum; trouw aan zijn vrienden, bitter voor zijn vijanden.

Eenmaal ingeburgerd in het toch altijd enigszins zelfbewuste Maastricht, begroette hij het stadsbestuur in zijn beestentempel aan de Heksenhoek met ontwapenende ironie als vogels van diverse pluimage, met de roodborstjes vreedzaam naast de kanariepietjes en de goudmerels.

Aanvankelijk woonde hij op Hertogsingel 10 en later op de Looiersgracht, vlak bij het Museum.

Zijn innemend karakter, zijn rustige gesprekstrant, zijn hoffelijke gastvrijheid, zijn wetenschappelijke betrouwbaarheid waren de basis voor een uitgebreide vriendenkring; het album amicorum bij gelegenheid van zijn 70ste verjaardag toont een keur van hartelijke brieven van zijn hooggeleerde vrienden aan de diverse Nederlandse universiteiten. Zijn vertrouwen-inboezemende persoonlijkheid kostte het nauwelijks enige moeite om dichterbij huis de natuurhistorische verzamelaars te overtuigen van de buitenkans die het museum bood om hun collecties voor het nageslacht te bewaren en zo stroomde de ene verzameling na de andere het museum binnen: de bryozoen-collectie Pergens, het herbarium de Wever, de mossen van Franquinet, de kevers van Rüschkamp, de galwespen van Dettmer, de vlinders van Franssen, om maar enkele te noemen.

Zijn creatie: het Natuurhistorisch Maandblad, vanaf

1911, maakt gewag van alle belangrijke aanwinsten; diverse museumcollecties waren onderwerp van dissertaties (Bernsen, Schroeder, Kunst, van de Geyn).

Vlak voor de tweede wereldoorlog trok hij zich terug in het dorpje Canne even over de Belgische grens. Een nadeel was het dat het voor zijn Maastrichtse vrienden steeds moeilijker werd hem te bezoeken, een voordeel dat de soepeler distributie in België en de agrarische voortbrengselen van de grote tuin hem het leven aangenamer maakten dan in Holland het geval zou zijn geweest.

Maar in 1946 was weer een onenigheid met zijn huisbazin, de freule Poswick van het „Chateau Neercanne”, zo hoog opgelaaid dat hij vertrok. Nu naar Niethuijsen bij Wijnandsrade dat weer een andere kennis ter beschikking stelde, en door hem speciaal uitgezocht omdat Mr. Maurissen er rondom de eeuwwisseling zulke interessante vlinders verzamelde.

In Niethuijsen is zijn gezondheid geleidelijk achteruitgegaan; ik heb hem daar vaker bezocht en het enigszins trieste kasteeltje werd langzaam een mausoleum. Vanuit het Elisabeth Tehuis in Maastricht verhuisde hij eind december 1951 naar zijn blijvende rustplaats aan de Tongerseweg, nummer 593, sector N. onder een zwerfkei; en uit zijn gebeente verrijst weer gras, en vlinders vliegen er van bloem naar bloem. Zo heeft hij dat gewild.

In andere publicaties (mevr. Minis, Dr. Kruytzer) kan men een beeld vormen van Cremers' wetenschappelijke en organisatorische werk; ik zocht de andere snaar uit zijn horoscoop. Ik wilde hem laten voortleven zoals hij dat in zijn dagboek heeft gewild zoals wij hem als mens hebben gekend.

„Te vaak ziet men dat men van personen waarmee men in contact is geweest na ettelijke jaren weinig meer weet!” schrijft hij, en voor wat hem zelf betreft zou dat een onherstelbaar verlies betekenen, want hij behoorde tot een uitstervend ras.

De Maastrichtenaar Jo Nijpels zei eens: „de Limburgse bodem heeft vele wezens voortgebracht maar de allerzeldzaamste is Cremers. Houdt hem in ere, het is zeer de vraag of de 20e eeuw er nog zo een zal zien!”

ZEESCHILDPAD DOOR
HET LIMBURGS LANDSCHAP
AAN HET MUSEUM
AANGEBODEN

EDUCATIEVE DIENST

Met ingang van 1 augustus j.l. is

Drs. J. J. M. Moonen

Kort geleden werden we door de heren F. M. Verwijst en M. Jansen attent gemaakt op het feit, dat er zich ergens in het plafond van de Cannerberg (nog) een zeeschildpad bevond.

Namens de Stichting Het Limburgs Landschap werd deze vondst – bij verhindering van de voorzitter, Dr. J. M. van Susante – door de vice-voorzitter, Ir. L. J. P. M. Raedts als jubileumgeschenk aan het Natuurhistorisch Museum in eigendom gegeven.

Mogen wij op deze plaats zowel de Stichting Het Limburgs Landschap als de „tipgevers” nogmaals hartelijk dankzeggen voor dit fraaie fossiel.

A. M.

benoemd in de staf van het Natuurhistorisch Museum ter voorziening in de vacature van hoofd van de Educatieve Dienst.

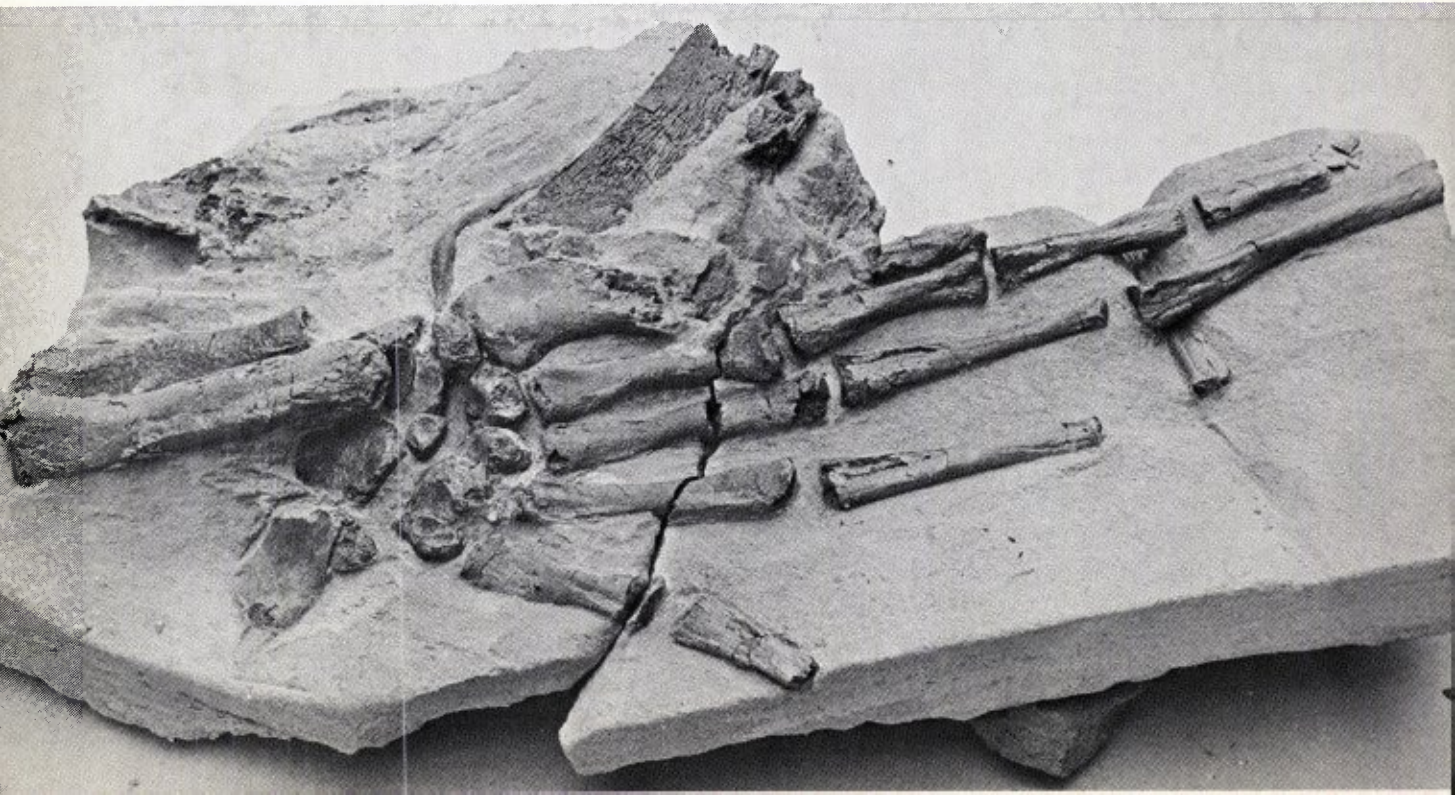
De heer Moonen is zoöloog en heeft aan de rijks-universiteit te Utrecht gestudeerd. Hij is aangesteld op part-time basis voor 3 dagen per week. Naast zijn museum-functie is hij voor 2 dagen per week benoemd als leraar biologie aan het Jeanne d'Arclyceum te Maastricht.

Tot onze vreugde heeft de heer Moonen zich reeds als lid van het Genootschap aangemeld.

D. G. M.

Gedeelte van een poot met de beenderen nog vrijwel in hun oorspronkelijke ligging. Tot nu toe konden alleen al drie poten van ongeveer dezelfde kwaliteit worden uitgeprepareerd!

foto: Jan van Eijk.

NATUURLIJKE SNOEI BIJ BOMEN

door Dr. S. J. DIJKSTRA (Heerlen)

Enige malen werd door mij in enkele tijdschriften de aandacht gevestigd op een verschijnsel dat ik natuurlijke snoei bij bomen genoemd heb. Het werd vooral opgemerkt bij populieren, maar ook bij eiken. Omstreeks juli worden kleine maar ook wel takken van meer dan 1 m lengte afgestoten. Deze zien er fris uit en dragen groene bladeren. De breuk van de afgevoerde tak is glad, gezwollen en door een ringvormige verdikking omgeven.

Prof. J. Heimans was zo vriendelijk mij erop te wijzen dat dit verschijnsel beschreven stond in: Reinders, Leerboek der plantkunde. Van de Plantenziektenkundige Dienst te Wageningen werd mij een fotocopy uit: Handbuch der Pflanzenkrankheiten, I, van Sorauer toegestuurd, waarin dit verschijnsel besproken werd, tevens werden enkele foto's hieraan toegevoegd. Daar dit onderwerp een aardige studie op kan leveren tijdens excursies in de nazomer leek het mij wel de moeite waard hier iets meer over te vertellen.

Volgens bovengenoemde dienst in Wageningen werd vooral in oktober 1971 in verschillende delen van ons land takafstotingen bij populieren in meer of minder ernstige mate waargenomen. Als oorzaak werd gebrek aan water in de grond genoemd. Volgens Sorauer vertonen krachtige bomen meestal geen tak-

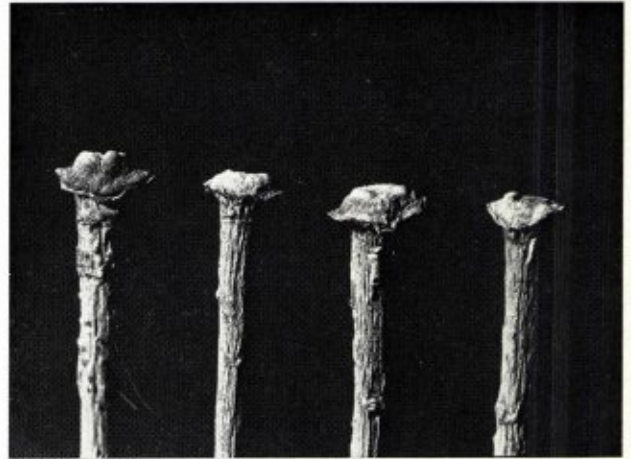

Foto 1
Populier, zijaanzicht.

(Foto Wageningen).

afstotingen, wel oudere of op schrale bodem groeiende exemplaren. Als oorzaak wordt in de eerste plaats genoemd een gebrek aan water. Door mij werd op dit verschijnsel speciaal gedurende de laatste 3 jaar gelet, jaren waarin de zomer nogal aan de droge kant was. Andere oorzaken die een rol kunnen spelen zijn een zwakke groei door een ongunstige stand van de tak (bijv. in de schaduw van andere takken), waardoor deze zich onvoldoende kan voeden en ook minder water kan opzuigen. Ook wordt koude als faktor van de zwakke groei van de betreffende tak genoemd.

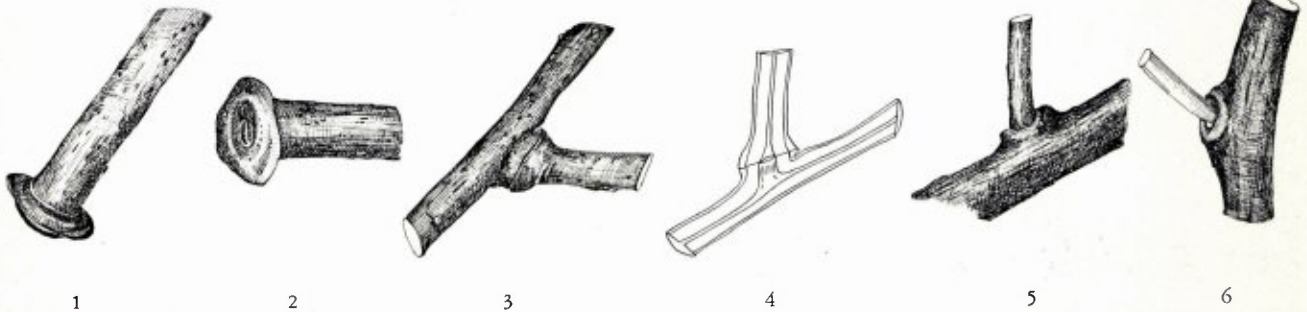

Fig. 1-4. *Populus alba*, populier; 1 en 2 afgestoten tak, 3 en 4 nog vastzittende tak. Fig. 5-6. *Tilia*, linde; 5 tak met bast, 6 tak zonder bast.
Getekend naar originelen van Erika Graebner, door Ogg.

Het proces begint met een stagnatie van de water-
toevoer van de boom naar de tak die afgestoten zal
worden. Tevens wordt de sapstroom van die tak naar
de stam gestagneerd en daar ter plaatse ontwikkelt
zich een ringvormige verdikking van de bast. Tevens
wordt een dergelijke verdikking van de bast gevormd
onder het in wording zijnde breukvlak. De cellen
daar worden brosser en de watervaten functioneren
niet meer. Door weefselspanningen wordt tenslotte
de tak afgestoten. Merkwaardig is dat op dit breuk-
vlak zich geen kurkcellen ontwikkelen.

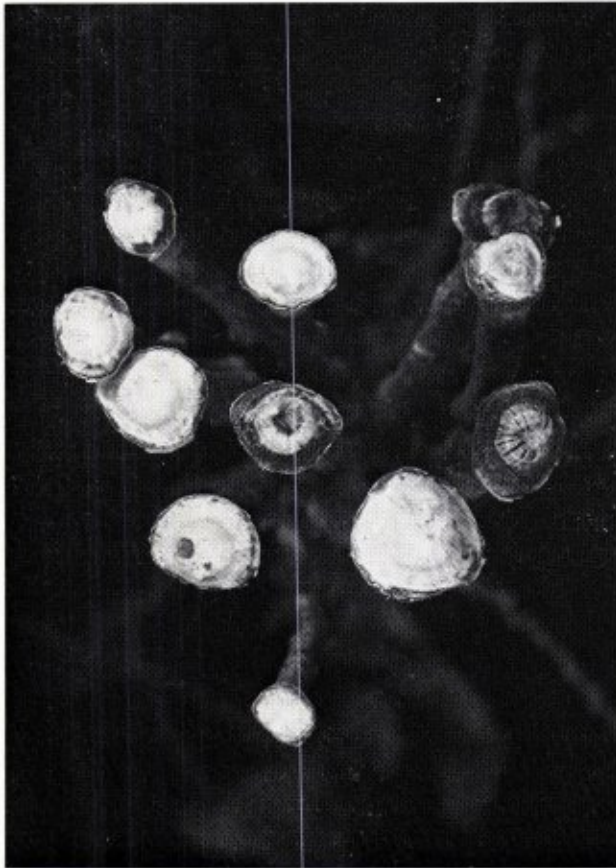

Foto 2

Populier, aanzicht op het scheidingsvlak.

(Foto Wageningen).

Takafstotingen vindt men vooral bij populieren, eiken en linden, verder bij kardinaalsmuts, vogelkers, wilg, ook bij *Ulmus pendula* (een iepensoort), dopheide, enz. Bij de Koniferen worden genoemd denensoorten, *Pseudotsuga*, *Dammara*, *Podocarpus*, *Taxodium distichum*, maar niet *Abies* en sparren. Andere onderzoekers wijzen erop dat bij Koniferen de takken die afgestoten zullen worden eerst geel worden, verdorren en afsterven. Pas daarna vallen ze af. Beperkt men het begrip takafstoting tot het afgestoten van frisse, groene nog levende takken dan komt bij Koniferen geen takafstoting voor.

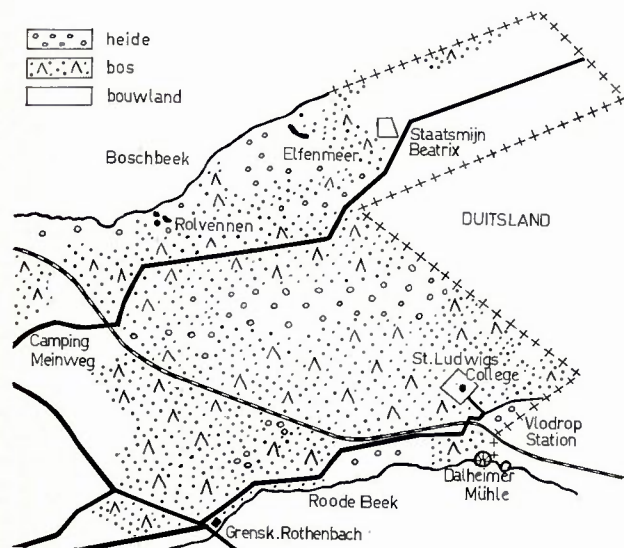
Zie echter ook het verslag over de maandvergadering van oktober l.l. te Heerlen waarin vermeld wordt dat ondanks de natte zomer takafstoting bij de populieren algemeen voorkwam!

DE VLINDERFAUNA VAN HET MEINWEGGEBIED

door A. W. P. MAASSEN

Het Meinweggebied of kortweg Meinweg is gelegen in de gemeenten Melick-Herkenbosch en Vlodrop. Het gebied, waarvan in dit artikel de vlinderfauna besproken wordt, ligt tussen de Duitse grens en de lijn Camping „Meinweg” - Grenskantoor Rothenbach. Het is een zeer fraai heuvellandschap met droge en vochtige terreinen, aan de noordzijde begrensd door het dal van de Boschbeek en aan de zuidkant door dat van de Roode Beek.

Op korte afstand van elkaar vindt men hier de drie Maasterrassen: hoog-, midden- en laagterras. Op het plateau van het hoogterras, $\pm 80 \text{ m} + \text{N.A.P.}$, liggen vruchtbare landbouwgronden. Aan de rand van dit terras had de Staatsmijn Beatrix moeten verrijzen; de verlaten gebouwen zijn momenteel in gebruik bij de Nato. Tengevolge van een geologische storing is het westelijk gedeelte van het hoogterras omlaaggezakt.

Meinweggebied.

del. W. Ogg.

Grotendeels op het middenteras ligt het Staatsnatuurreservaat „Meinweg”, ongeveer 380 ha groot, een van de mooiste gedeelten van het hele gebied. Tussen heuvels en landduinen bevindt zich een laag, moerassig terrein met prachtige vennetjes. Zeer mooi en bekend is het tot de verbeelding sprekend „Elfenmeertje” aan de voet van het hoogterras, en lager op het middenteras de niet minder mooie „Rolvennen”, meer naar de Boschbeek toe ligt de „Vossenkop”. De vennen, meest voedselarme veenplassen, worden omzoomd door uitgebreide gagelvegetaties. Men treft hier een rijke plantengroei van zeggesoorten, veenmos, veenbes, beenbreek, zonnedauw, wollegras, blaasjeskruid, wateraardbei, waterlelies, riet, enz. De vennetjes ontvangen ook voedselrijk afvloeiwatervan de zwaar bemeste landbouwgronden; de uitbundige groei van de waterlelies en de dichte rietbegroeiing in het dal van de Boschbeek wijzen hierop.

De heidevelden in ons land vormen geen natuurlijk landschap, maar zijn ontstaan door ingrijpen van de mens. Oorspronkelijk waren de droge zandgronden van Nederland begroeid met het eiken-berkenbos. Ten behoeve van landbouw en veeteelt werden bossen gekapt en konden heidevelden ontstaan, die eeuwenlang beweid werden door grote kudden schapen. Om de heide jong te houden werden regelmatig stukken afgebrand. Toen de schapenteelt verdween en de heide aan haar lot werd overgelaten, begon het oorspronkelijke bos zich snel te herstellen. In het reservaat probeert het Staatsbosbeheer de heide in stand te houden door opschietende struikjes en boomjes te kappen. Ook worden weer percelen afgebrand. Als de heide te oud wordt, gaat ze verhouten en sterft na 15 à 20 jaar af.

Tegen de helling van het hoogterras vindt men het oorspronkelijke bos. Hier groeien honderden lelietjes van dalen, dalkruid, salomonszegel, kamperfoelie, valse salie, vleugeltjesbloem en veel adelaarsvaren (typische planten voor het voedselarme eiken-berkenbos).

Dat er nog zoveel heide in dit gebied is overgebleven, is te danken aan de vele bos- en heidebranden die er geregeld woedden, waardoor het bos geen kans kreeg

zich te herstellen. In 1911 brandde zelfs de hele Meinweg af! In de dertiger crisisjaren begonnen de gemeenten in werkverschaffingsverband grote stukken heide te bebossen. Vooral de gemeente Vlodrop liet practisch haar gehele heidegebied ompitpen en beplanten met in hoofdzaak grove den, maar ook larix en spar. Sommige Vlodropse bossen hebben nu een flinke onderbegroeiing van braam, bosbes, varens, walstro, dalkruid, salomonszegel, enz. Particulieren volgden dit voorbeeld van bebossing, maar er bleef toch nog behoorlijk wat heide over, die echter steeds verder wordt teruggedrongen door het opdringende bos.

De vele hoge en droge gronden hebben een begroeiing van struikheide met diverse grassoorten, gewone brem, kruip- en stekelbrem, berk, winter- en zomereik, vuilboom, vogelkers en vliegdenen.

Op de vochtige en natte gronden komen dopheide, gabel, riet, gele lis, dotterbloem, wolfspoot, klokjesgentiaan, zonnedauw, lisdodde, schermbloemigen en wilg voor.

In het dal van de Roode Beek, een heerlijk meanderend beekje dat bij Vlodrop in de Roer uitmondt, ligt een zeer moerassig gebied, begroeid met moerasbos. Dit bos sluit aan bij de oude, uitgestrekte loofbossen op Duits gebied, het Elmpterwald. In het dal groeit veel gabel, verder wilg, els, populier, hazelaar, es, beuk, berk, eik, bergvlier, bosanemoon, dotterbloem, sleutelbloem, e.a. De keverorchis, de breedbladige wespenorchis en het vingerhoedskruid zijn er ook te vinden. In de natte weilanden is de gevlekte orchis niet zeldzaam.

Bij Vlodrop-Station ligt op de rand van het hoogterras het Duitse klooster „St. Ludwig” temidden van prachtige bossen met vele soorten aangeplante loofbomen en coniferen.

Het gebied heeft zijn naam „Meinweg” misschien te danken aan de vele mein (= dwaal) wegen die hier voorkwamen; men kon gemakkelijk verdwalen.

Aannemelijker is, dat de naam is afgeleid van „Gemeijn Weijde”, zoals dit gebied reeds vóór 1300 werd aangeduid. In een acte van 1633 wordt gesproken van „Meijn Wege”, hetgeen best tot Meinweg

verkort kan zijn. In vroeger tijden was de Meinweg gemeenschappelijk weide- en bosgebied van de omliggende dorpen. De ingezetenen waren gerechtigd er hun kudden vee te laten grazen, er geriefhout, plaggen en strooisel te halen.

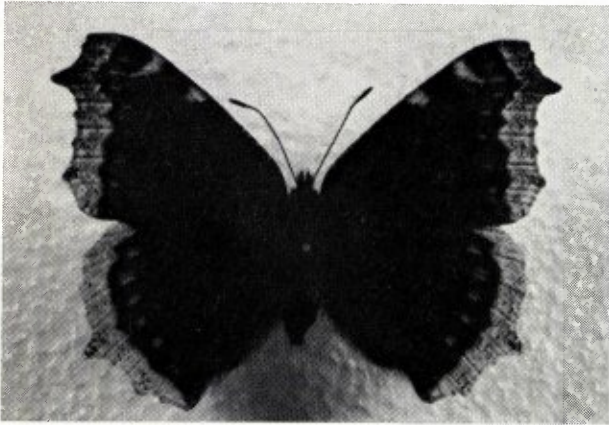
Dat dit zo gevarieerd terrein een rijke vlinderfauna herbergt, zal niet zo verwonderlijk zijn.

Enkele interessante Macrolepidoptera uit het Meinweggebied

Vanaf 1965 is er in het Meinweggebied door verscheidene lepidopterologen intensief verzameld. Meer dan 500 soorten Macrolepidoptera konden genoteerd worden, wel een bewijs voor de grote vlinderrijkdom van de Meinweg. Een van de mooiste gedeelten is beschermd gebied. Hier wordt aan vele zeldzame en lokale soorten de kans geboden zich te handhaven. Het beschermde terrein, het Staatsnatuurreservaat „Meinweg”, is in de eerste plaats een heidereservaat en wordt ook als zodanig beheerd. Juist vele vlinders die in heidegebieden hun optimale biotoop vinden, zijn in ons land sterk teruggelopen.

Meinweg is niet meer het oord van rust en stilte, waar men uren dwalen kon zonder een menselijk wezen te ontmoeten, integendeel, het gebied wordt door duizenden bezocht. Zolang de flora maar niet wordt aangetast, zullen de vlinders zich wel redden, want zij hebben van de dagbezoekers niet de minste last.

Over de Dagvlinders van dit gebied zijn slechts enkele bijzonderheden te vermelden. *Quercusia quercus* L. vliegt in grote aantallen op alle plaatsen met eikenhakhout. In goede vliegjaren is de eikepage zelfs massaal; in 1968 bv. zaten deze prachtige vlindertjes soms met vijf, zes tegelijk op bloeiende vuilboomstruikjes. De in Nederland niet meer zo gewone *Polygonia c.album* L. wordt geregeld in enkele exemplaren waargenomen. *Pyronia tithonus* L. en *Aphantopus hyperantus* L. zijn gewoon op bramen. *Limenitis camilla* L. werd enkele malen gezien langs de rand van het hoogterras waar kamperfoelie groeit.

Nymphalis antiopa L.

De mooiste vlinder van de Meinweg, *Nymphalis antiopa* L., werd jammer genoeg al vele jaren niet meer opgemerkt. Toch was de rouwmantel hier in de vijftiger jaren een vrij gewone verschijning. In 1956 en 1957 was de vlinder zelfs talrijk; op bloeddende of met stroop besmeerde berken zaten vaak twee, drie *antiopa's* tegelijk te snoepen. Ook op de Veluwe, het voornaamste vlieggebied in Nederland, is de rouwmantel zeldzaam geworden.

De interessantste en momenteel ook de zeldzaamste dagvlinders van de Meinweg, zijn twee Lycaeniden: *Maculinea teleius* Bergstr. en *Maculinea nausitibous* Bergstr. Ze komen (kwamen?) voor op het laagterras, in Roer- en Maasdal, voor zover de voedselplant van de jonge rups, *Poterium officinale* Benth. & Hook, er groeit. Vroeger kwam *teleius* ook in Noord-

Brabant en zeer lokaal zelfs in Gelderland voor; het vlieggebied van *nausitibous* was beperkter: overal langs de Roer, langs de Maas van Roermond tot Lottum en in het oosten van Noord-Brabant. Vóór de ontginning van het „Broek” tussen Herkenbosch en Vlodrop vlogen beide soorten hier in massale aantallen. Tot op het eind der vijftiger jaren waren in het Roerdal nog enkele weiltes waar de twee blauwtjes bij honderden vlogen. De laatste goede vliegplaats van beide soorten was een klein moerassig terreintje ten westen van het zwembad Herkenbosch. In 1966 werd *teleius* er voor het laatst gezien, maar *nausitibous* was er in 1969 nog zeer talrijk. Een jaar later was dit heerlijke plekje aan de ploeg ten offer gevallen.

Deze Lycaeniden hebben een interessante biologie. De eitjes worden afgezet in de bloemhoofdjes van de Grote Pimpernel, de enige voedselplant van de jonge larven. De eerste ontwikkelingsstadia worden in de hoofdjes doorgemaakt. Daarna verlaten de jonge rupsen de planten en worden door mieren meegenomen naar hun nesten om er zich verder te ontwikkelen en ook te verpoppen.

De weilanden worden steeds zwaarder bemest (kunstmest) en intensiever beweid. De Grote Pimpernel verdraagt kunstmest slecht en is dan ook grotendeels uit de weilanden verdwenen. Helaas zijn momenteel van deze schitterende vlinders geen vliegplaatsen meer bekend.

Meinweg herbergt vele Nachtvinders, welke in heidegebieden en bosachtige streken thuishoren. Er zijn heel wat zeldzame en lokale soorten bij.

Rhyparia purpurata L.

Callopietria juvenina Cramer

Apatelealni L.

Catarhoe cuculata Hufn.

Van onze mooiste beervlinder, *Rhyparia purpurata* L., werden in 1966 een tiental exemplaren gevangen. De meeste vlinders werden uit een vangbak gehaald, die op het plateau van het hoogterras stond opgesteld. Bij de Roode Beek werden twee dieren op het vanglaken buitgemaakt. Hierbij was een schitterend wijfje van de *f. atromaculata* Galvagni, de vorm met de sterk verdonkerde achtervleugels. Deze vorm werd ook verkregen uit een op 14-V-1966 in het reservaat gevonden rups. Eerst weer in 1970 is een exemplaar van *purpurata* gevangen, een wijfje, op 26-VI door Ottenheim (Ent. Ber., Amst. 31:203). De vroeger zo uiterst zeldzame *Paradiarsia glareosa* Esper wordt elk jaar waargenomen. Wel zijn de aantallen minder hoog dan in het midden der zestiger jaren. Toen was *glareosa* hier werkelijk massaal. Op 10-IX-1966 bv. verschenen niet minder dan 80 exemplaren op het vanglaken! Ook in 1967 en 1968 waren de aantallen nog zeer hoog, daarna veel minder. Van de rariteit, *Paradiarsia sobrina* Duponchel, werden in 1965 liefst 26 stuks gevangen; in 1967 nog 2 exemplaren. Na 1967 is *sobrina* hier niet meer gezien. Een zelfde ervaring deden Franssen en Lückler op, die in de jaren 1920-1923 ongeveer 100 *sobrina's* te Melick vingen en daarna nooit meer. *Amathes castanea* Esper, als zovele heidedieren in ons land sterk achteruitgegaan, komt hier nog steeds voor, zij het in zeer bescheiden aantallen. *Amathes agathina* Duponchel is een zeer lokale en zeldzame soort in heidestreken. De rupsen leven op *Erica* en *Calluna*. Deze *agathina* is een sterk biotoopgebonden dier, zodat men al midden in het vlieggebied moet zitten om hem te pakken te krijgen. Blijkbaar was dat het geval in 1966, toen op één avond 20 stuks op het laken kwamen. Enkele honderden meters verder verschenen er slechts twee. Op die „goede” plaats werden in 1967 nog eens zeven exemplaren gevangen. Buiten dit ene plekje is deze soort in het Meinweggebied nog nergens aangetroffen. Van de lang niet gewone *Olene fascelina* L. werden de rupsen herhaaldelijk gevonden op heide en bezembrem. De vlinder zelf, die trouwens nooit in grote aantallen verschijnt, werd enkele malen op het laken aangetroffen. *Aporophyla nigra* Haw.

vliegt in moerassige heidegebieden, in heiden met brem en bij bosranden. Deze biotopen komen hier genoeg voor en *nigra* is dan ook vrij gewoon. Aan de voet van het hoogterras werden de meeste exemplaren geteld.

De nu volgende soorten zijn hoofdzakelijk afkomstig uit de bosgebieden (met zeer veel berk en eikenhakhout).

De vroeger zo zeldzame *Harpyia bicuspis* Borkh. is hier momenteel de gewoonste van de drie *Harpyia's*. Het eerste exemplaar van *Leucodonta bicoloria* Den. & Schiff. werd in 1903 bij Roermond gevangen. De vlinder heeft zich de laatste jaren sterk uitgebreid en is nu op Meinweg een gewone verschijning; in 1968 bv. 50 stuks. *Odontosia carmelita* Esper wordt nog altijd als een schaarse soort beschouwd, maar voor dit gebied gaat dat toch niet op! In 1968 meldden zich meer dan 50 *carmelita's* op de vanglakens. Al zijn de aantallen niet steeds zo hoog, de vlinder is elk jaar present. *Endromis versicolora* L. kwam diverse malen op het scherm, maar komt waarschijnlijk talrijker voor dan uit de betrekkelijk weinige lichtvangsten valt te concluderen. Om de werkelijke populatie-dichtheid vast te stellen heeft men maagdelijke wijfjes nodig, die onder gunstige omstandigheden tientallen mannetjes kunnen aanlokken (zie Ent. Ber., Amst. 30:120). *Enargia paleacea* Esper, weer een soort die zich sterk heeft uitgebreid en hier talrijk tot zeer talrijk voorkomt. Het kleine eikeblad, *Phyllodesma tremulifolia* Hübner, is een zeldzame en lokale soort, die practisch nooit in aantal gevangen wordt. De vlinder vliegt in de schemering. Op Meinweg komen elk jaar wel enkele dieren op de vangschermen terecht; in 1966 zelfs 12 stuks! *Stauropus fagi* L. komt het meest voor op de Veluwe (beukenbossen); in onze provincie is *fagi* weinig verbreid. De vlinder is ook in het Meinweggebied verre van gewoon, maar wordt toch regelmatig waargenomen. Over *Ochrostigma velitaris* Hufn. schrijft Lempke in zijn bekende Catalogus (zesde supplement): „Ook met de moderne menglichtlampen is de vlinder een zeldzaamheid gebleven”. In dit gebied, vooral in het dal van de Roode Beek, wordt *velitaris* nog al eens

gezien; in 1968 zelfs drie stuks op één avond, in 1969 in totaal vier exemplaren en in 1970 één. *Apatele alni* L. behoort tot de grote zeldzaamheden van de Nederlandse vlinderfauna. Tot nu toe werden in het onderzochte gebied zeven exemplaren op de schermen genoteerd. Reihs verkreeg uit een kweek van een hier door v. d. Linden gevangen wijfje acht kleine vlinders van de tweede generatie. Exemplaren van deze generatie werden in ons land nog nooit buitgemaakt. De schitterende uil, *Callopietria juvenina* Cramer, komt voor in bossen met adelaarsvaren, de voedselplant van de rups. Lempke vermeldt in totaal dertien Nederlandse vondsten. Op Meinweg verscheen in 1968 één *juvenina* op het laken en in 1971 weer één. Dat de vlinder in twee verschillende jaren werd opgemerkt, wettigt het vermoeden, dat hij hier geregeld voorkomt. Waarschijnlijk komt hij slecht op licht en is misschien minder zeldzaam dan de twee vangsten doen vermoeden. *Apatele strigosa* Den. & Schiff. is hier slechts éénmaal gevangen en wel in de vangbak op het plateau van het hoogterras, 13-VI-1966. *Strigosa* behoort tot de zeldzaamheden van onze vlinderfauna. *Mythimna sicula* Treitschke is nu niet bepaald een vlinder van bosachtige gebieden, meer een soort van de er voorkomende grazige terreinen. Het talrijkst aangetroffen op de grens van midden- en laagterras bij Vlodrop-Station. In 1965 werd hier voor het eerst een *sicula* genoteerd en daarna is hij er elk jaar waargenomen; in 1968 bv. zes exemplaren en in 1970 zelfs negen. We kunnen rustig aannemen dat deze vlinder, die in 1952 de eerste maal in ons land werd verzameld, in het Meinweggebied vaste voet heeft gekregen.

Van de enigszins vochtige en moerassige terreinen zijn ook diverse interessante soorten afkomstig. Het eerste Limburgse exemplaar van *Pelosia obtusa* Herrich-Schäffer kwam in 1960 te Montfort op licht. De rups leeft in riethalmen. Ottenheim ving 5-VII-1967 één exemplaar bij de Roode Beek. Van de niet zo gewone *Phragmataecia castaneae* Hübner zijn enkele dieren verzameld. De in Nederland sterk teruggelopen *Mythimna turca* L. is hier bepaald een nog talrijk voorkomende soort; in 1966 bv. 50 stuks

van twee avonden lichtvangst. Het tiende supplement van de bekende Catalogus vermeldt geen enkele Limburgse vindplaats van *Sentha flammea* Curtis, die in onze provincie dus wel erg weinig moet voorkomen. Aan de rand van het reservaat tegenover de Rolvennen verschijnt *flammea* herhaaldelijk op het laken; in 1971 wel vijf stuks op één avond! De allesbehalve gewone *Coenobia rufa* Haw. en de zeldzame *Celaena haworthii* Curtis werden enkele malen gesignaleerd. De vondst van *Nonagria nexa* Hübner is zonder enige twijfel het belangrijkste gegeven van de vlinderinventarisatie van het Meinweggebied. De heer en mevrouw van Oosterhout komt de eer toe deze soort in Limburg ontdekt te hebben. Op 13-IX-1969 vingen zij aan de rand van het moerasbos in het dal van de Roode Beek twee exemplaren van *nexa* (zie Ent. Ber., Amst. 30: 126). Op dezelfde plaats werd enkele dagen later nog een exemplaar verschalkt door Reihs. In 1971 is er weer een in de cyaankalipot terecht gekomen. De eerste *nexa* van Nederland dateert van 25-IX-1964 en werd gevangen te Daltsen; op 17-IX-1969 verscheen het tweede exemplaar op deze vindplaats (Ent. Ber., Amst. 30: 78). Reeds in 1867 had Snellen in zijn bekende werk „Vlinders van Nederland, Macrolepidoptera” geschreven, dat *nexa* wel inlands zou kunnen zijn. Honderd jaar later blijkt dat inderdaad het geval! De rupsen leven in de halmen van *Glyceria*, *Typha* en *Carex*. Volgens Koch in „Wir bestimmen Schmetterlinge” vliegt de vlinder in „Stromniederungen, Moore, Sümpfe und Moorbiosen”. Deze biotopen zijn in het gebied van de Roode Beek aanwezig; *nexa* is hier ongetwijfeld indigeeen.

Catarhoe cuculata Hufn. Wim Geraedts had op 18-VIII-1969 het geluk hier het vierde Nederlandse exemplaar van *cuculata* te vangen. Het eerste dier werd ± 1860 te Empe (Gdl.) e. l. gekweekt. Een eeuw later, 11-VIII-1961, vloog een afgevlagen vlinder te Montfort op licht aan en op 6-VII-1964 werd een prachtig exemplaar te Camerig buitgemaakt. Ook de vlinder van Meinweg is volkomen vers. Natuurlijk mogen we *cuculata* niet tot de fauna van dit gebied rekenen; het zal een zwerver geweest zijn.

Lijst van waargenomen Macrolepidoptera

- Thymelicus lineola Ochs.
 Thymelicus sylvestris Poda
 Heodes tityrus Poda
 Maculinea nausithous Bergstr.
 Maculinea teleius Bergstr.
 Lysandra coridon Poda
 Quercusia quercus L.
 Limenitis camilla L.
 Araschnia levana L.
 Polygonia c.album L.
 Nymphalis antiopa L.
 Pyronia tithonus L.
 Hemaris fuciformis L.
 Deilephila porcellus L.
 Harpyia bicuspis Borkh.
 Harpyia furcula Clerck
 Harpyia bifida Brahm
 Stauropus fagi L.
 Hybocampa milhauseri F.
 Gluphisia crenata Esper
 Drymonia querna F.
 Drymonia dodonaea Den. & Schiff.
 Drymonia chaonia Hübner
 Pheosia gnoma F.
 Notodonta phoebe Siebert
 Peridea anceps Goeze
 Leucodonta bicoloria Den. & Schiff.
 Ochrostigma melitaris Hufn.
 Odontosis carmelita Esper
 Clostera anachoreta Den. & Schiff.
 Clostera pigra Hufn.
 Olene fascelina L.
 Poecilocampa populi L.
 Dendrolimus pini L.
 Phylloidesma tremulifolia Hübner
 Gastropacha quercifolia L.
 Odonestis pruni L.
 Endromis versicolora L.
 Drepana binaria Hufn.
 Drepana cultraria F.
 Cilix glaucata Scopoli
 Tetheella fluctuosa Hb.
 Ochropacha duplaris L.
 Tethea ocularis L.
 Achlya flavicornis L.
 Polyplocia ridens F.
 Roeselia albula Den. & Schiff.
 Celama confusalis Herrich-Schäffer
 Celama aerugula Hübner
 Setina irrorella Clerck
 Thumata senex Hb.
 Lithosis quadra L.
 Lithosia deplana Esper
 Pelosia muscerda Hufn.
 Pelosia obtusa Herrich-Schäffer
 Coscinia cribraria L.
 Cyenia mendica Clerck
 Rhyparia purpurata L.
 Diacrisia sannio L.
 Zygaena trifolii Esper
 Rhagades pruni callunae Spuler
 Pachythelia villosella Ochs.
 Canephora unicolor Hufn.
 Sterrhopteryx fusca Haw.
 Proutia betulina Zeller
 Solenobia triquetrella Hübner
 Zeuzera pyrina L.
 Phragmataecia castaneae Hübner
 Hepialus humuli L.
 Triodia sylvina L.
 Scotia vestigialis Hufn.
 Scotia clavis Hufn.
 Rhyacia simulans Hufn.
 Noctua orbona Hufn.
 Noctua fimbriata Schreber
 Noctua janthina Den. & Schiff.
 Noctua interjecta Hübner
 Graphiphora augur F.
 Paradiarsia sobrina Duponchel
 Paradiarsia glareosa Esper
 Peridroma saucia Hübner
 Diarsia brunnea Den. & Schiff.
 Amathes ditrapezium Den. & Schiff.
 Amathes baja Den. & Schiff.
 Amathes castanea Esper
 Amathes sexstrigata Haw.
 Amathes agathina Duponchel
 Anaplectoides prasina Den. & Schiff.
 Cerastis rubricosa Den. & Schiff.
 Polia bombycina Hufn.
 Polia hepatica Clerck
 Polia nebulosa Hufn.
 Pachetra sagittigera Hufn.
 Sideridis albicolon Hübner
 Heliophobus reticulata Goeze
 Mamestra contigua Den. & Schiff.
 Mamestra w-latinum Hufn.
 Mamestra thalassina Hufn.
 Mamestra pisi L.
 Mamestra bicolorata Hufn.
 Hadenia bicruris Hufn.
 Hadenia compta Den. & Schiff.
 Tholera cespitis Den. & Schiff.
 Tholera decimalis Poda
 Orthosia cruda Den. & Schiff.
 Orthosia miniosa Den. & Schiff.
 Orthosia populeti Fabr.
 Orthosia gracilis Den. & Schiff.
 Orthosia munda Den. & Schiff.
 Mythimna turca L.
 Mythimna conigera Den. & Schiff.
 Mythimna albipuncta Den. & Schiff.
 Mythimna pudorina Den. & Schiff.
 Mythimna straminea Treitschke
 Mythimna l.album L.
 Mythimna sicula Treitschke
 Mythimna obsoleta Hübner
 Senta flammae Curtis
 Cucullia chamomillae Den. & Schiff.
 Cucullia scrophulariae Den. & Schiff.
 Aporphyla nigra Haw.
 Lithophane ornithopus Hufn.
 Xylocampa areola Esper
 Allophytes oxyacanthae L.
 Dryobotodes eremita Fabr.
 Conistra ligula Esper
 Conistra rubiginea Den. & Schiff.
 Agrochola circellaris Hufn.
 Agrochola macilenta Hübner
 Agrochola lychnidis Den. & Schiff.
 Omphaloscelis lunosa Haw.
 Parastichtis suspecta Hübner
 Spudaea rutilata Esper
 Cirrha togata Esper
 Cirrha icteritia Hufn.
 Apatele alni L.
 Apatele strigosa Den. & Schiff.
 Thalophila matura Hufn.
 Euplexia lucipara L.
 Callopietria juventina Cramer
 Ipimorpha retusa L.
 Ipimorpha subtusa Den. & Schiff.
 Enargia paleacea Esper
 Cosmia pyralina Den. & Schiff.
 Actinotia polyodon L.
 Apamea lithoxyla Den. & Schiff.
 Apamea lateritia Hufn.

- Apamea anceps* Den. & Schiff.
Apamea scolopacina Esper
Apamea ophiogramma Esper
Oligia strigilis L.
Oligia fasciuncula Haw.
Photodes minima Haw.
Photodes fluxa Haw.
Photodes pygmina Haw.
Amphipoea oculaea L.
Amphipoea fucosa Freyrc
Gortyna flavago Den. & Schiff.
Calamia tridens Hufn.
Celaena leucostigma Hübner
Celaena haworthii Curtis
Nonagria typhae Thunb.
Nonagria nexa Hübner
Archanaea geminipuncta Haw.
Archanaea sparganii Esper
Archanaea algae Esper
Rhizodra lutosus Hübner
Arenostola phragmitidis Hübner
Coenobia rufa Haw.
Hoplodrina blanda Den. & Schiff.
Chilodes maritima Tauscher
Agrotis venustula Hübner
Jaspidia deceptorica Den. & Schiff.
Eustrotia bankiana Fabr.
Eustrotia uncula Clerck
Nycteola rcvayana Scopoli
Earias clorana L.
Hylophila fagana Fabr.
Hylophila prasinana L.
Autographa festucae L.
Autographa jota L.
Autographa pulchrina Haw.
Macdunnoughia confusa Stephens
Abrostola trigemina Werneburg
Abrostola triplasia L.
Minucia lunaris Den. & Schiff.
Ectypa glyphica L.
Lygephila pastinum Treitschke
Laspeyria flexula Den. & Schiff.
Colobochyla salicalis Den. & Schiff.
Parascotia fuliginaria L.
Phytometra viridaria Clerck
Zanclognatha tarsipennalis Treitschke
Zanclognatha tarsicrinalis Knoch
Trisateles emortualis Den. & Schiff.
Paracolax derivialis Hübner
Bomolocha crassalis Fabr.
Archiearis parthenias L.
Alsophila aceraria Den. & Schiff.
Comibaena pustulata Hufn.
Thalera fimbrialis Scopoli
Jodis putata L.
Cyclophora pendularia Clerck
Scopula nigropunctata Hufn.
Scopula immutata L.
Scopula floslactata Haw.
Idaea muricata Hufn.
Idaea sylvestraria Hübner
Idaea biselata Hufn.
Idaea fuscovenosa Goeze
Idaea emarginata L.
Idaea straminata Borkh.
Rhodometra sacraria L.
Orthonama vittata Borkh.
Xanthorhoe biriviata Borkh.
Xanthorhoe designata Hufn.
Xanthorhoe spadicearia Den. & Schiff.
Xanthorhoe ferrugata Clerck
Scotopteryx chenopodiata L.
Catarhoe cuculata Hufn.
Epirrhoe tristata L.
Epirrhoe rivata Hübner
Mesoleuca albicillata L.
Cosmorhoc ocellata L.
Eulithis prunata L.
Eulithis testata L.
Eulithis populata L.
Eulithis mellinata Fabr.
Eulithis pyraliata L.
Ecliptopera capitata Herrich-Schäffer
Ecliptopera silaceata Den. & Schiff.
Chloroclysta truncata Hufn.
Plemyria rubiginata Den. & Schiff.
Thera firmata Hübner
Thera variata Den. & Schiff.
Electrophaea corylata Thunb.
Colostygia multistrigaria Haw.
Colostygia pectinataria Knoch
Hydriomena furcata Thunb.
Hydriomena impluviata Den. & Schiff.
Melanthia procellata Den. & Schiff.
Pareulype berberata Den. & Schiff.
Spargania luctuata Den. & Schiff.
Rheumaptera undulata L.
Triphosa dubitata L.
Oporinia dilutata Den. & Schiff.
Operophtera fagata Scharf.
Perizoma alchemillata L.
Perizoma albulata Den. & Schiff.
Perizoma flavofasciata Thunb.
Eupithecia plumbcolata Haw.
Eupithecia analoga Djakonov
Eupithecia linariata Den. & Schiff.
Eupithecia valerianata Hübner
Eupithecia centaureata Den. & Schiff.
Eupithecia pygmaea Hübner
Eupithecia intricata Zetterstedt
Eupithecia satyrata Hübner
Eupithecia tripunctaria Herrich-Schäffer
Eupithecia absinthiata Clerck
Eupithecia goossensata Mabille
Eupithecia subfugata Haw.
Eupithecia subfuscata Haw.
Eupithecia icterata Villers
Eupithecia succenturiata L.
Eupithecia nanata Hübner
Eupithecia virgaureata Doubleday
Eupithecia abbreviata Stephens
Eupithecia pusillata Den. & Schiff.
Eupithecia lariceata Freyer
Eupithecia tantillaria Boisd.
Chloroclystis v-ata Haw.
Calliclystis rectangulata L.
Calliclystis debiliata Hübner
Gymnosclis rufifasciata Haw.
Anticollix sparsata Treitschke
Chesias legatella Den. & Schiff.
Chesias rufata Fabr.
Aplocera plagiata L.
Aplocera efformata Guenée
Euchoeca oblitterata Hufn.
Asthena albulata Hufn.
Hydrelia flammularia Hufn.
Lobophora halterata Hufn.
Trichopteryx carpinata Borkh.
Pterapherapteryx sexalata Retzius
Acasis viricata Hübner
Abraxas sylvata Scopoli
Ligdia adustata Den. & Schiff.
Semiothisa notata L.
Semiothisa alternaria Hübner
Semiothisa signaria Hübner
Semiothisa liturata Clerck
Semiothisa clathrata L.
Semiothisa brunneata Thunb.
Semiothisa wauaria L.
Isturgia limbaria Fabr.
Cepphis advenaria Hübner
Petrophora chlorosata Scopoli
Anagoga pulveraria L.
Plagodis dolobrararia L.
Pachycnemia hippocastanaria Hübner
Opisthograptis luteolata L.
Epione repandaria Hufn.
Pseudopanthera macularia L.
Apcira syringaria L.

Ennomos autumnaria Werneburg
Ennomos alniaria L.
Ennomos fuscantaria Haw.
Ennomos erosaria Den. & Schiff.
Selenia dentaria Fabr.
Selenia tetralunaria Hufn.
Odontoptera bidentata Clerck
Crocallis elinguaris L.
Ourapteryx sambucaria L.
Colotois pennaria L.
Angerona prunaria L.
Apocheima hispidaria Den. & Schiff.
Lycia hirtaria Clerck
Biston stratarius Hufn.
Agriopis aurantiaria Esper
Peribatodes rhomboidaria Den. & Schiff.
Peribatodes secundaria Den. & Schiff.
Selidosema brunnearia Villers
Alcis repandata L.
Boarmia roboraria Den. & Schiff.
Ectropis extersaria Hübner
Bapta bimaculata Fabr.
Bapta temerata Den. & Schiff.
Aleucis distinctata Herrich-Schäffer
Hylaea fasciaria L.
Gnophos obscurata Den. & Schiff.
Dyscia fagaria Thunb.
Perconia strigillaria Hübner

Opmerking:

In bovenstaande lijst zijn de soorten opgenomen, waarvan Lempke in zijn *Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera* en de hierop verschenen supplementen vindplaatsen vermeldt; de gewone soorten zijn weggelaten.

Aantal soorten Macrolepidoptera t/m 31-XII-1971 in het Meinweggebied vastgesteld:

Papilionidae	1	Thyatiridae	8
Hesperiidae	3	Nolidae	4
Pieridae	7	Endrosidae	2
Lycaenidae	11	Arctiidae	17
Nymphalidae	8	Zygaenidae	3
Satyridae	7	Cochliidiidae	1
Sphingidae	9	Psychidae	8
Notodontidae	25	Cossidae	3
Lymantriidae	7	Hepialidae	2
Lasiocampidae	10	Noctuidae	204
Endromiidae	1	Geometridae	173
Saturniidae	1		
Drepanidae	5	Totaal:	520

Vanaf deze plaats wil ik mijn medeverzamelaars hartelijk danken voor hun gegevens, die er toe bijdroegen een zo volledig mogelijke lijst samen te stellen van de vlinderfauna van het prachtige Meinweggebied. De heer en mevrouw van Oosterhout en de heer van der Linden, die me zo vaak in hun auto's meenamen op de vlinderjacht, mijn bijzondere dank.

Summary

The author describes the captures of Macrolepidoptera at Meinweg, in the centre of Netherlands Limburg.

A list of the interesting species, taken or observed in the same locality, has been added.

Literatuur

- Gootzen, P. J.: Melick, zetel van de rechtspraak. Roerstreek '69, jaarboek van de Heemkundevereniging Roerstreek, Odiliënberg.
- Verbeek, A.: De Meinweg, paradijs voor de natuurvriend. Roerstreek '69, jaarboek van de Heemkundevereniging Roerstreek, Odiliënberg.

NIEUWE LEDEN

In 1972 zijn de navolgende nieuwe leden ingeschreven:

- Ir. P. H. van de Pol, Hombergerweg 68, Lottum.
 Mr. J. L. Matti, Bernhardlaan 11, Maastricht.
 M. J. M. Prick, Frans Erenslaan 1, Schaesberg.
 D. Veldhorst, Kalfstraat 18, Maastricht.
 M. Leunissen-Crombach, St. Rochusstraat 21, Bunde.
 J. Schriecke, v. Heemstralaan 60, Arnhem.
 J. J. M. Wanders, Burg. Nahonstraat 20b, Noorbeek.
 Fam. J. Ex-Donders, Stalbergweg 336, Venlo.
 F. Kool, Kruisweg 40, Arcen.
 Fred. Brounen, Pingelweg 4, Nuth.
 Openbare Werken, Stadhuisstraat 5, Maastricht.
 Openbare Bibliotheek, Beekstraat 51, Meerssen.
 S. G. M. Tychon, Duivelsgat 25, Delft.
 Drs. J. A. Belksma, Peter Schunckstraat 1318, Heerlen.
 E. J. v. Litsenburg, Rimburgerweg 16, Eygelshoven.
 R. Roguas, J. v. Stevensweertstraat 8, Sittard.
 H. C. M. Foppen, Viaductweg 41 c, Maastricht.
 Roald Roos, Paalsteenstraat 147, Hasselt (B.)
 J. H. Kempkens, Zandstraat 34, Montfort.
 J. G. M. Hageman, St. Monulphusweg 2, Maastricht.
 J. P. J. van den Broek, Zuiderstraat 44, Weert.
 Mevr. T. Bonhomme-Veen, Reystraat 37, Lanaken.
 F. P. F. Hamer, Kl. Looierstraat 2, Maastricht.
 Dr. J. W. R. Brueren, Past. Gilissenstraat 13, Simpelveld.
 E. E. M. F. Verhelst, Jan Vermeerstraat 1, Venlo.
 A. J. M. Lambermont, Aarweg 35, Heerlen.
 W. Th. Thönissen, St. Monulphusweg 5a, Maastricht.
 H. Bartman, Werner von Braunstraat 53, Heer/Maastricht.
 J. Burema, Kookstraat 25, Meerssen.
 H. Mertens, Lemmensstraat 19, Gulpen.
 H. M. van der Spek, Burmanlaan 144, Wassenaar.
 C. M. v. Wersch-Sorgdrager, Pijnsweg 78, Heerlen.
 Martin Cailliau, Hof v. Riethlaan 15, Mortsel (B.)
 R. Neven, Med. drs., Grevensweg 7, Eidsen (B.)
 H. M. Mulders, Meishagerstraat 10, Munstergeleen.
 J. v. Rijsselt, André Severinweg 57, Maastricht.
 M. den Boer, Kasteel Oostlaan 63, Maastricht.
 Rijkswaterstaat. Directie Limburg, St. Servaasklooster 35, Maastricht.
 P. F. M. Drummen, Willem Vliegenstraat 35, Maastricht.
 Drs. J. Boender, Willem Barentsstraat 63, Utrecht.
 Mej. R. Jagtman, E. v. Barstraat 201, Sittard.
 Mej. A. Meijer, Bernhardlaan 14, Sittard.
 Hr. & Mevr. F. O. G. Prevoo-Kinnaert, Abshoven 28 Munstergeleen.
 H. W. Hendrikx, Hogeweg 32, Voerendaal.
 Hr. & Mevr. L. Salden, Burg. Smeetsstraat 25, Munstergeleen.
 P. Grooten, Prof. Bromstraat 1, Nijmegen.
 Mej. C. v. Dokkum, Kockelmansflat 22, Geleen.
 Chr. Pedagogische Akademie, Dr. Sillevislaan 10, Almelo.
 Eddy Rousseau, Quirinaalhof 8 K, Maastricht.
 W. P. M. v. Meerwijk, Kolfmakersteeg 2, Leiden.
 P. J. H. Reijnders, Groen v. Prinstererstraat 67, Wageningen.
 Mevr. A. v. Odijk-Lahaye, Lenculenstraat 5, Maastricht.
 H. Hamleers, Polvertorenstraat 5, Maastricht.
 P. Hoogers, Prof. Scholsstraat 14, Maastricht.
 G. Jamin, St. Annalaan 18, Maastricht.
 J. Kamphoven, Peter Huysenlaan 29, Maastricht.
 J. Sondeyker, Akerstraat 20, Maastricht.
 M. Wijnen, Lage Kanaaldijk 8, Maastricht.
 P. v. d. Munckhof, Afhangweg 8, Horst.
 J. G. H. Schoenmaeckers, Johan Frisostraat 4, Cadier en Keer.
 Mr. H. Paulussen, St. Servaasklooster 30 A, Maastricht.
 E. L. H. Stassar, Kleine Staat 4, Maastricht.
 H. de Vries, Italielaan 11c, Heerlen.
 Ir. A. J. v. d. Werf-Raedts, Sintermeertenshöfke 10, Heerlen.
 H. I. Crolla-Becker, Theod. Dorrenplein 18, Valkenburg.
 W. R. v. Mourik, Staatsbaan 19, Neerharen (B.)
 W. P. F. Dackus, Frans Halsstraat 8, Amby/M'richt.

CREMERSNUMMER

Evenals dit maandblad zullen ook de komende afleveringen van deze jaargang artikelen bevatten die betrekking hebben op de persoon van Rector Cremers, het Natuurhistorisch Museum of de jubileumviering op 1 en 2 juni l.l.

Na het verschijnen van de maandbladenreeks zullen alle artikelen en voordrachten worden gebundeld en als Cremersnummer verkrijgbaar worden gesteld.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Heerlen op dinsdag 4 september om 19.30 uur in het Grotiuscollege.

te Maastricht op donderdag 6 september om 20.00 uur in het Museum.

Voor de pauze wordt de aanwezigen gelegenheid geboden om over hun vondsten en waarnemingen te vertellen. Hopenlijk wordt er veel ter tafel gebracht. Daarna zal de heer P. J. Felder aan de hand van dia's verslag uitbrengen over de opgravingen in de vuursteenmijnen van Grime's Graves in Engeland.

I.V.N.-dagen

Zondag 9 sept. *Contactdag Belgisch- en Nederlands-Limburgse Natuurgidsen. Alleen de natuurgidsen worden verwacht te Eigenbilzen en te Rijkhoven. Zij ontvangen nader bericht. Inlichtingen tel. 045-719355.

Zondag 23 sept. Provinciale IVN-dag te Schaesberg. Reserveer deze dag en geef u zo spoedig mogelijk op als deelnemer.

DE NATUUR IN

Programma natuurwandelingen IVN Limburg

Zaterdag 8 sept. *Jeugdspeurtocht omgeving Meerssen, o.l.v. IVN-Meerssen. Vertrek van de Markt te Meerssen om 13.00 uur.

Zondag 9 sept. *Wandeling naar het O.L. Vrouwebos, o.l.v. IVN-Spaubeek. Vertrek van de kerk van Spaubeek om 14.30 uur.

*Wandeling in omgeving Catsop-Elsloo, o.l.v. IVN-Elsloo. Vertrek van kapel te Catsop om 14.30 uur.

Zondag 16 sept. *Wandeling natuurgebied „de Doordt” te Echt, o.l.v. IVN-Swentibold. Vertrek van de kerk te Dieteren om 14.30 uur.

*Wandeling waterwingebied te Eys, o.l.v. IVN-Ubachsberg/Voerendaal. Vertrek van de kerk Eys om 14.30 uur.

*Wandeling door de Schinveldse bossen, o.l.v. IVN-Brunssum. Vertrek van kerk Schinveld om 14.30 u.

*Dagwandeling Groote Peel en het Leudal, o.l.v. IVN-Munstergeleen. Vertrek met eigen vervoer van kerk Munstergeleen om 9.00 uur.

*Dagwandeling naar Homburg (B.), o.l.v. IVN-Vijlen/Vaals. Vertrek van Patronaat Epen om 10.30 uur (lunch + pas).

*Wandeling door de Voerstreek (B.), o.l.v. IVN-Bocholtz/Simpelveld. Vertrek Wilhelminaplein te Bocholtz om 9.30 uur (lunch + pas).

*Bustocht naar Obermanbach (Eifel), o.l.v. IVN-Valkenburg. Vertrek VVV-kantoor om 10.30 uur (lunch + pas). Inlichtingen en opgave tel. 04406-2537 of 04406-2761.

Zondag 23 sept. *Wandeling naar Houterhof en omgeving (geen honden), o.l.v. IVN-Roermond. Vertrek Maaslandkliniek (voorm. Sanat. Hornerheide) om 14.30 u.

*Omgeving Eperheide, Onderste- en Bovenste Bos, o.l.v. IVN-Maastricht. Vertrek parkeerplaats Krijtland om 14.30 uur.

*Paddestoelenexcursie omgeving Jalhay (B.), o.l.v. IVN-Elsloo. f 5,— leden; f 6,50 niet-leden. Vertrek bus van Dor. Verschureplein Elsloo om 8.30 uur. Terug ± 18.00 uur.

*Bustocht naar Erkensruhr, o.l.v. IVN-Kerkrade. Inlichtingen bij dhr. S. D. de Boer, Albertuslaan 384, Kerkrade of dhr. J. J. Hambeukers, tel. 5403 Kerkrade.